

GŁOS

KATOLICKI
VOIX CATHOLIQUE

Nr 33/2017 (2693) Rok LIX 1.10.2017

Różancem do Granic

str. 5

TYGODNIK POLSKI ZA GRANICĄ
HEBDOMADAIRE DE L'EMIGRATION POLONAISE

1,55 €

Dwujęzyczny

Kalendarz Głosu Katolickiego

Calendrier de la Voix Catholique

POLSKA MISJA
KATOLICKA
we Francji

Kalendarz Głosu Katolickiego Calendrier de la Voix Catholique

NIEPODLEGŁOŚĆ 2018 INDÉPENDANCE

Niedroga francusko-polska firma pogrzebowa
Tel./fax 02 31 85 23 66
mówimy po polsku i po francusku
josefa.bozincourt@gmx.fr

POMPES FUNEBRES POLONIA
ASSISTANCE INTERNATIONALE

DENTYLIS
Centrum Stomatologiczne
Dentylis Boulogne
76, av. Edouard Vaillant
Boulogne Billancourt
M°: „9” - Marcel Sembat

01.41.13.45.05
dentylis@dentylis.fr

Mówimy po polsku

Cedr
www.grupacedr.pl

Stowarzyszenie Polskich
Kombatantów we Francji

SPK
Association des Anciens
Combattants Polonais
en France

11 listopada 1918 r. spełnił się sen pokoleń Polaków – Państwo Polskie narodziło się na nowo. Odzyskanie niepodległości dokonano się poprzez walkę pełną poświęcenia, i nie tylko na polach bitew, ale i w zmaganiach o zachowanie duchowej i materialnej substancji narodowej, w trwaniu polskich rodzin.

Ta walka, wielkie momenty historii i symbole ilustrują nasz Kalendarz. Legiony i „Błękitna Armia” Hallera, Piłsudski, ułańska fantazja, i współczesny patriotyzm. Niepodległość, to pola bitew, ale i silna rodzina, przywiązanie do Krzyża, to patriotyzm, który Jan Paweł II definiował jako „umiłowanie tego, co ojczyście”, a prezydent USA spuentował ostatnio w Warszawie: „Najeźdźcy próbowali Was złamać, ale Polski nie da się złamać. (...) Polska zatriumfowała, Polska zawsze zatriumfuje. (...) Silna Polska to błogostawieństwo dla Europy...” (ze *Wstępu*)

**zamów tu, teraz
„NIEPODLEGŁOŚĆ”
- kalendarz -
na 2018 r.**

Kupon i adres Redakcji poniżej

KUPON ZAMÓWIENIA KALENDARZA

Proszę o przesłanie mi polsko-francuskiego kalendarza „Głosu Katolickiego” na 2017 rok

Ilość egzemplarzy: _____ w cenie po **4,20 €** (z przesyłką **4,70 €**). RAZEM _____ €

Imię i nazwisko: _____ Telefon: _____

Adres: _____

Dotychczas czek (dla „Voix Catholique”) gotówkę

* Redakcja „Głosu Katolickiego”: 263 bis, rue St-Honoré, 75001 Paris

Info. - tel. 01 55 35 32 31; - e-mail: vkat@sfr.fr

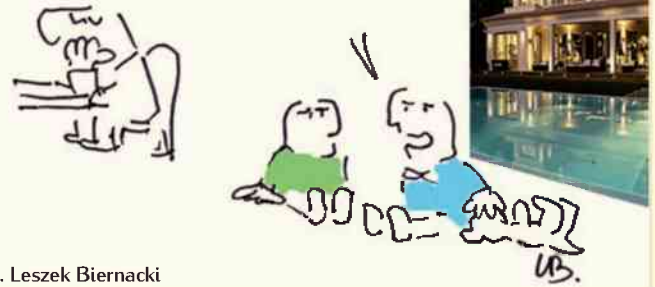

Telegram kalendarzowy z... Aniołem

Aniele Boży stróżu mój, Ty zawsze przy... Nuj staj...
 Cbiałym tak parafrazować dzisiaj pacierz, modlitwę, którą każde dziecko polskie – w Króju i za granicą – zna na pamięć, niemal od urodzenia. Ale tym razem – w Święto Aniołów Stróżów – niech dotyczy ona całej naszej „Ni podległej”, niech egarnia nas – wszystkich – zbiorowość wian y, tradycji, języka, dziejów, której emana. ją jest suwerenna państwowość. – „... we dnie, w nocy bądź. J. j. zawsze do pomocy... Strzeż duszy i ciała... narodu naszego”. W przyszłym roku, dosłownie już za parę miesięcy, będziemy celebrować setną rocznicę odzyskania przez Polskę – w 1918 roku – po 123 latach zaborów, ni podległości. Te ostatnie sto lat było jednak naznaczone i kol. jnym, długim zniewoleniem i uzależnieniem – ni. j. pierw niemieckim, późni. j. sowieckim, co jasno musi nam uświadamiać, co niech będzie swoistym „memento” – zwłaszcza w obecnych czasach, że samostanowienie, suwerenność, państwo nie są narodom darwane przez Cpatrzność raz na zawsze, bez obowiazku nieustann. j, w. półn. j. o ni. podległość troski, zabiegania, modlitwy. Ni. podległość pozost. je wciąż ni. j. wazni. j. szym, ponad wszelkie różnice i zasł. pienia, wszystkich Polaków świętym, ni. j. wyższym obowiazkiem. Drodzy Czytelnicy, naszym – Głosu Katolickiego – uczczeniem Roku 100-lecia odzyskania przez Polskę ni. podległości jest Kalendarz na rok tego Jubileuszu – 2018. Mi. j. cie go u siebie, w polskich domach, by u. yznaczał doby i czas Polsce i Wam, by pozostał symbolem w. półnoy i chwały Ni. podległ. j. P.O.

- TATUSZ PŁACZE Z ROZPACZY.
 MÓWI, ŻE TEN STRASZLIWY
 RZĄD PIS-U ZAKAZAŁ KARU-
 ZELI VAT-OWSKIEJ, OSZUKIWAĆ
 I KRAŚĆ, I Z CIEGO MY TERAZ
 BĘDZIEMY ŻYĆ?..

rys. Leszek Biernacki

W NUMERZE MIĘDZY INNYMI:

- | Trwać w szkole modlitwy Maryi – str. 4
- | Trybunał... sprawiedliwy? – str. 6
- | Od kazuistyki do religii przyjemnej – str. 8
- | Une pause-calcul – str. 11
- | Dom Europejskiej Historii – Zła pamięć – str. 12

Europejskie wartości?

Europejskim przeciwnikom Polski suwerennej, silnej gospodarczo, świadomej swej narodowej i katolickiej tożsamości nie schodzą z ust „wartości europejskie”.

Drażni ich Polska, która przestała zachowywać się jak brzydka, dzakompleksiona panna na wydaniu, a staje się dumnym krajem, który chce współpracować z innymi, ale jednocześnie ma swoje zdanie, dba o swój narodowy interes.

Przeciwnicy – podjudzani przez niektórych polityków i dziennikarzy z Polski – atakują nasze władze, rząd i prezydenta, że niby postępują niezgodnie z wartościami europejskimi. Tak było podczas ostatniej dyskusji w Parlamencie Europejskim na temat praworządności w Polsce. Warto w tej sytuacji zapytać, kto w Unii Europejskiej definiuje wartości. Jakiś czas temu rząd Viktora Orbána podjął antyaborcyjną i pro-adopcijną kampanię spoteczną. Jednym z jej elementów były plakaty z nienarodzonym dzieckiem i słowami: „Rozumiem, że nie jesteście gotowi, aby mnie przyjąć, ale pomyślcie dwa razy i oddajcie mnie służbom adopcyjnym. Pozwólcie mi żyć”. Część tej akcji została sfinansowana z funduszy unijnego programu „Progress”. Spotkało się to z nerwową reakcją wiceszefowej Komisji Europejskiej Viviane Reding, która stwierdziła: „Państwa członkowskie nie mogą wykorzystywać funduszy europejskich w celu finan-

sowania inicjatyw antyaborcyjnych. Ta kampania jest spreczna z wartościami europejskimi”. No cóż! Widocznie jakiś duch Europy wszedł z panią Reding i ją oświecił, że skrobanki to wartość europejska, a działania na rzecz ograniczenia aborcji taką wartością nie są. Podobne farmazony opowiada pan Timmermans, wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej, którego zdaniem różny wiek emerytalny dla kobiet i mężczyzn to dyskryminacja. Twórcy idei zjednoczonej Europy: Robert Schuman, Alcide De Gasperi i Konrad Adenauer, zapewne w grobach się przekręcą, jak patrzą na współczesnych fachowców od wartości europejskich. *ciąg dalszy na str. 11*

ZAPRENUMERUJ „GŁOS KATOLICKI”

W prenumeracie będziesz otrzymywał „Głos...” bezpośrednio do domu wcześniej i taniej.

Imię i nazwisko: _____

Adres: _____

Telefon: _____

Rok (56,60 €) Pół roku (30,30 €) Miesiąc (5 €)

Przyjaciele „Głosu...” (69,60 €) PDF/e-mail (49,90 €)

Zaznacz tutaj jeśli jest to Twoja pierwsza prenumerata i wygraj 2 dodatkowe darmowe miesiące abonamentu!

Czeki prosimy wystawiać na
 Głos Katolicki – Voix Catholique
 263 bis, rue St-Honoré, 75001 Paris;

Konto we Francji: CCP 12 777 08 U Paris – Voix Catholique/Głos Katolicki
 Prenumerata w Belgii: ks. B. Dejneka – rue Jourdan 80, 1060 Bruxelles – CCP 000-1637856-11
 w Niemczech: Głos Katolicki – Commerzbank Hannover – BLZ 250 400 66 – konto n°791177900

LITURGIA SŁOWA

XXVI Niedziela zwykła Rok A

PIERWSZE CZYTANIE

Ez 18, 25-28

Czytanie z Księgi proroka Ezechiela

Tak mówi Pan Bóg: «Wy mówicie: „Sposób postępowania Pana nie jest słuszny”. Stuchaj jednakże, domu Izraela: Czy mój sposób postępowania jest niesłuszny, czy raczej wasze postępowanie jest przewrotne? Jeśli sprawiedliwy odstąpił od sprawiedliwości, dopuszczał się grzechu i umarł, to umarł z powodu grzechów, które popełnił. A jeśli bezbożny odstąpił od bezbożności, której się oddawał, i postępuje według prawa i sprawiedliwości, to zachowa duszę swoją przy życiu. Zastanowił się i odstąpił od wszystkich swoich grzechów, które popełniał, i dlatego na pewno żyć będzie, a nie umrze».

Trwać w szkole modlitwy Maryi

W świetle Słowa Bożego rozważamy dziś tajemnicę Maryi. Kierujemy naszą uwagę na imię, które Ona oł jarwiła w Fatimie. Powiedziała: „Jestem Matką Bożą Różańcową”.

Nazwała siebie tym imieniem po wielu spotkaniach z dziećmi, dopiero na końcu objawień, choć dzieci już przy pierwszym spotkaniu, 13 maja 1917 roku pytały Ją, kim jest. Musiały jednak czekać na uzyskanie odpowiedzi, a inaczej mówiąc przygotowywać się na przyjęcie imienia, które kryje w sobie tajemnicę osoby. Jeśli tą osobą jest Matka Syna Bożego, to tajemnica Jej imienia kryje w sobie szczególnie bogactwo.

Kościół czci Ją w liturgii tym właśnie imieniem. Chcemy je więc lepiej poznać i głębiej zrozumieć jego znaczenie. Pierwsze słowa - „Matka Boża” - wskazują na wyjątkowy przywilej Maryi. Została wybrana na Matkę Jezusa, który jest prawdziwym Synem Bożym. Nie wszyscy wierzą w tę prawdę. Wśród bluźnierstw, za które wynagradzamy Niepokalanemu Sercu Maryi, szczególnie w pierwsze soboty miesiąca, jest również bluźnierstwo przeciw Jej dziewiczemu macierzyństwu oraz uznawaniu Ją tylko za Matkę człowieka o imieniu Jezus. Ona, mówiąc w Fatimie: „Jestem Matką Bożą”, wskazuje na Boże macierzyństwo, które stało się Jej udziałem. Z tego tytułu zasługuje na szczególną cześć, a także na najwyższe zaufanie. Będąc Matką Bożą, ogarnia swoją macierzyńską miłością wszystkich, którzy stali się dziećmi Bożymi dzięki dziełu odkupienia dokonanego przez Jej Syna. Do tego tytułu „Matka Boża”, Maryja dodaje jeszcze jedno słowo „Różańcową”. Również ono wyraża coś ważnego, zawiera treść, która mówi o Maryi, jako osobie, o Jej życiu i Jej misji. Słowo „różaniec” nabiera tu znaczenia głębszego niż tylko wskazanie na konkretną formę modlitwy. Św. Jan Paweł II w Liście o różańcu pisze: „Maryja żyje z oczyma zwróconymi na Chrystusa i skarbi sobie każde Jego słowo: «Zachowywała wszystkie te sprawy i rozważała je w swoim sercu» (Łk 2,19, por. 2,51).

Wspomnienia o Jezusie, wyryte w Jej duszy, towarzyszyły Jej w każdej okoliczności, sprawiając, że powracała myślą do różnych chwil swego życia obok Syna. To te wspomnienia stanowiły niejako «różaniec», który Ona sama nieustannie odmawiała w dniach swego ziemskiego życia” (RVM 11). W takim rozumieniu „Różaniec” to przede wszystkim tajemnica Maryi, to Jej życie z Jezusem, a więc coś znacznie więcej niż praktyka modlitewna. Maryjny „różaniec” to określony sposób życia, ogarniający całą egzystencję człowieka. Taki „różaniec” oznacza zamieszkanie z Jezusem w Nazarecie, wędrowanie z Nim po palestyńskiej ziemi, trwanie przy Nim pod krzyżem, radowanie się z Nim zwycięstwem nad śmiercią i wejściem do chwały Ojca.

Dla nas jest to najpierw praktyka modlitewna, ale jeśli jest ona dobrze przeżywana, wprowadza nas w świat „Maryjnego przeżywania tajemnic Jezusa”. W ten sposób „różaniec” jest także naszą drogą do świętości.

Poprzez określenie „Różańcową”, Maryja zdaje się wskazywać na sposób przeżywania Jej Bożego Macierzyństwa. Ona przeżywała je nieustannie, rozważając w sercu wszystko, co dotyczyło Jezusa, nie wątpiąc nigdy, że jest On Synem Najwyższego. Poprzez wieki istnienia Kościoła uczyła swoje dzieci, jak być z Jezusem i jak rozważać w sercu Jego słowa i czyny. Z czasem te rozważania przybrały formę modlitwy różańcowej, stały się medytacyjnym wędrowaniem po drogach życia Jezusa przy powtarzaniu określonych modlitw. Stamtąd, z życia Jezusa i Jego zbawczego dzieła, przeżywanego z Maryją, „Różaniec” czerpie swoją niezwykłą skuteczność.

Dziś chcemy uczcić Maryję, jako Matkę Bożą Różańcową. Chcemy przyjąć na nowo pełne tajemnicę imię, które Ona nam przekazała. Pragniemy coraz lepiej zrozumieć, co dla Niej oznacza to imię. Można powie-

PSALMRESPONSORYJNY

Refren: Wspomnij, o Panie, na swe miłosierdzie.

EWANGELIA

Mt 21, 28-32

Słowa Ewangelii wg św. Mateusza

Jezus powiedział do arcykapłanów i starszych ludu: «Co myślicie? Pewien człowiek miał dwóch synów. Zwrócił się do pierwszego i rzekł: „Dziecko, idź i pracuj dzisiaj w winnicy”. Ten odpowiedział: „Idę, panie!”, lecz nie poszedł. Zwrócił się do drugiego i to samo powiedział. Ten odparł: „Nie chcę”. Później jednak opamiętał się i poszedł. Który z tych dwóch spełnił wolę ojca?» Mówią Mu: «Ten drugi». Wtedy Jezus rzekł do nich: «Zaprawdę, powiadam wam: Celnicy i nierządnicę wchodzi przed wami do królestwa niebieskiego. Przyszedł, bowiem do was Jan drogą sprawiedliwości, a wy mu nie uwierzyliście. Uwierzyli mu zaś celnicy i nierządnicę. Wy patrzyliście na to, ale nawet później nie opamiętałyście się, żeby mu uwierzyć».

dzie, że przyjęcie tego imienia i głębsze odkrycie tego, co dla Niej oznacza przeżywanie tajemnic, które wspominamy w Różańcu, jest uczeniem się na nowo odmawiania różańca. Po Mszy świętej przejdziemy bliżej granicy i weźmiemy do ręki różaniec. Uczynimy to dziś, we wspomnienie Matki Bożej Różańcowej, Królowej Różańca Świętego, wyrażając gotowość jeszcze gorliwszego trwania w Jej szkole modlitwy. Ona, bowiem, nazywając siebie Matką Bożą Różańcową, zaprasza nas, abyśmy od Niej uczyli się rozważać w sercu tajemnice Jezusa, abyśmy jak Ona uwierzyli Jezusowi, abyśmy z Nią pozostali Jemu wierni. Teraz, w godzinie Eucharystii, jesteśmy z Nią przy Jezusie. Z Nią rozważamy słowo Boże, z Nią składamy Najświętszą Ofiarę Odkupienia, z Nią przyśpęujemy do Stołu Pańskiego, by przyjąć Chleb Życia, by dokonała się tajemnica komunii z Jezusem i Jego Kościołem.

„Różaniec do Granic”

Różańcem do Granic

Bp dr Adam Batabuch

Październik jest miesiącem różańcowym. W każdym kościele parafialnym i w kościołach rektoralnych odmarwiana jest wspólnie modlitwa różańcowa.

W wielu diecezjach odbywają się pielgrzymki zelatorów i członków Żywego Różańca. Niejedna rodzina, jako domowy Kościół, przeżywa tę piękną modlitwę w swoim rodzinnym gronie. Dziękujemy Bogu za każdą z tych modlitewnych wspólnot. Otwierają one ludzkie serca na Boga i Jego łaskę, a także wypraszają Jego błogostawieństwo dla Kościoła i świata, dla Ojczyzny i wszystkich jej mieszkańców.

W tym roku naszą zwyczajną, systematyczną modlitwę różańcowa, ubogacają wyjątkowe wydarzenia. Są one związane z rocznicami objawień maryjnych, ze stuleciem objawień w Fatimie oraz 140. rocznicą objawień w Gietrzwałdzie. Do bardziej intensywnej modlitwy maryjnej skłaniają również inne rocznice, wśród których trzeba wspomnieć trzechsetną rocznicę koronacji obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej oraz pięćdziesiątą rocznicę koronacji obrazu Matki Bożej Licheńskiej. Rocznicze te mobilizują wielu wiernych, aby licznie uczestniczyć w nabożeństwach fatimskich, a także gorliwiej przeżywać pierwsze soboty miesiąca – w sposób wskazany przez Maryję, która w październiku 1917 roku powiedziała dzieciom, że jest Matką Bożą Różańcowa. Prawdy te rozważają również liczni pielgrzymi, zmierzający z różnych stron Polski na Jasną Górę i do innych sanktuariów maryjnych. Do tych pięknych przeżyć dołącza jeszcze jedno mające wyjątkowy

charakter. Zostało nazwane „Różańcem do Granic”. Jest zaproszeniem skierowanym do wierzących Polaków, aby w dniu 7 października, we wspomnienie Matki Bożej Różańcowej, w pierwszą sobotę października, stanęli obok siebie wzdłuż polskiej granicy i wspólnie odmówili różaniec, otaczając modlitewnym tańcuchem całą Polskę, od południa i od północy, od wschodu i od zachodu. Z tą wielką wspólnotą modlitewną potężną się duchowo ci, którzy nie mogą się udać na granice, lecz będą się modlić w swoich kościołach i domach rodzinnych.

Wspólna modlitwa nazwana „Różańcem do Granic” jest inicjatywą ludzi świeckich. Przekonali oni do niej wiele osób i wspólnot miłujących modlitwę różańcowa. Zwrócili się też z prośbą o akceptację i błogostawieństwo do biskupów. Konferencja Episkopatu Polski postanowiła pozostawić w gestii biskupów diecezjalnych sprawę włączenia się w tę inicjatywę oraz określenia sposobu jej realizacji w ich diecezjach. Ogólne wskazania dotyczące organizacji tego religijnego wydarzenia określił przewodniczący Komisji Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski, ksiądz abp Wiktor Skworec. W piśmie, które skierował do organizatorów „Różańca do Granic” czytamy m.in.: „Zarówno organizatorzy, jak również osoby zaangażowane w „Różaniec do Granic” są zobowiązani do przeprowadzenia tej inicjatywy z uwzględ-

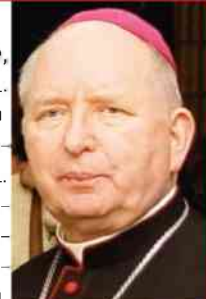
nieniem „Pomocy dla duszpasterzy i animatorów”, opracowanych przez Komisję EP ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów”. W imieniu tej Komisji przekazuję niniejsze opracowanie wszystkim, którzy będą współtworzyć „Różaniec do Granic”. Życzę, aby rozważanie słowa Bożego, udział w Eucharystii, modlitwa przed Najświętszym Sakramentem, a także wspólna modlitwa różańcowa, gromadząca liczne rzesze ludzi wierzących, przyniosły błogostawione owoce dla naszej Ojczyzny i całego świata. Niech Maryja, Matka Boża Różańcowa, otacza swą macierzyńską opieką organizatorów i uczestników „Różańca do Granic”. □

Śp. Bp Kazimierz Ryczan

Zmarł bp Kazimierz Ryczan, emerytowany biskup diecezji kieleckiej. Miał 78 lat.

Bp Kazimierz Ryczan był doktorem habilitowanym nauk teologicznych, profesorem KUL im. Jana Pawła II. Urodził się 10 lutego 1939 r. w Żurawicy koło Przemyśla, w rodzinie Stanisława i Joanny. Uczęszczał do szkoły podstawowej w Żurawicy, a potem do II Liceum Ogólnokształcącego im. Kazimierza Morawskiego w Przemyślu. W 1956 r. wstąpił do WSD w Przemyślu. Święcenia prezbiteratu przyjął 16 czerwca 1963 r. w Przemyślu z rąk bp Franciszka Bardy. Po święceniach posługiwał kolejno w parafii w Szebnie, a potem w Rzeszowie. Następnie został skierowany na studia specjalistyczne na KUL. Po ich ukończeniu pra-

cował, jako duszpasterz akademicki w Rzeszowie, a w 1976 r. został pracownikiem naukowym KUL. W 1992 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego i został powołany na Kierownika Katedry Socjologii Religii w Instytucie Teologii Pastoralnej KUL. Dnia 17 lipca 1993 r. Ojciec św. Jan Paweł II mianował go biskupem ordynariuszem Diecezji Kieleckiej. Sakrę biskupią otrzymał z rąk kard. Franciszka Macharskiego oraz abp Edwarda Nowaka i bp Mieczysława Jaworskiego. Ingres do Bazyliki Katedralnej w Kielcach miał miejsce 11 września 1993 r. Osiągnąwszy wiek emerytalny przeszedł na emeryturę. W KEP był m.in. członkiem Rady Stałej, Rady Naukowej, delegatem KEP ds. Duszpasterstwa Ludzi Pracy. Zmarł po długiej chorobie w Świętokrzyskim Centrum Onkologii w Kielcach. □

ŁÓDŹ | Bp Grzegorz Ryś, mianowany przez papieża Franciszka arcybiskupem metropolitą łódzkim. Ma 53 lata, jest doktorem habilitowanym nauk humanistycznych. Od 2011 r. był biskupem pomocniczym archidiecezji krakowskiej. Urodził się 9 lutego 1964 r. w Krakowie. W latach 1982–88 odbył formację w WSD Archidiecezji Krakowskiej oraz studia na Wydziale Teologicznym PAT w Krakowie. Święcenia kapłańskie otrzymał 22 maja 1988 r. z rąk ks. kard. Macharskiego. W 1994 r. uzyskał doktorat, a w 2002 r. habilitację z nauk humanistycznych w zakresie historii. Przewodniczył Zespołowi ds. Nowej Ewangelizacji przy Komisji Duszpasterstwa KEP. Jest członkiem Rady ds. Kultury i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego KEP.

WARSZAWA | Bp Romuald Kamiński, 62-letni bp pomocniczy diecezji ełckiej, został mianowany przez papieża Fran-

ciszka biskupem koadiutorem diecezji warszawsko-praskiej. Urodził się 7 lutego 1955 r. w Janówce w diecezji ełckiej. Święcenia kapłańskie przyjął 7 czerwca 1981 r. z rąk bp Modzelewskiego. W latach 1983–92 był referentem w Sekretariacie Prymasa Polski i kapelanem Prymasa Józefa Glempa. 8 czerwca 2005 r. Benedykt XVI mianował go biskupem pomocniczym diecezji ełckiej, przydzielając stolicę tytularną Aguntum. W ramach KEP bp Kamiński pełni następujące funkcje: przewodniczący Zespołu ds. Kontaktów z Konferencją Episkopatu Litwy, członkiem Rady ds. Rodziny, Rady ds. Dialogu Religijnego oraz Komisji ds. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego. Wchodzi w skład Zespołu ds. Kontaktów z Przedstawicielami Kościoła Greckokatolickiego na Ukrainie. □

Trybunał... sprawiedliwy?

Marian Miszalski

Czy Trybunał Sprawiedliwości w Luksemburgu jest aby na pewno „sądem sprawiedliwym”?

W ybitny rzymski prawnik, Ulpian, definiował sprawiedliwość jako „stałą i niezmienną wolę oddawania każdemu, co mu się należy”.

Lecz – co się komu należy? Czy nie jest to także kwestia bardzo subiektywnej oceny? Otóż taka ocena traci na subiektywności, a zyskuje na obiektywności, gdy to, co się komu należy, wynika z dobrowolnie zawartej przez strony, jasno sformułowanej umowy.

Właśnie Trybunał luksemburski odrzucił skargi Słowacji i Węgier na prawomocność decyzji Komisji Europejskiej w sprawie relokacji uchodźców. Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości w Luksemburgu wydaje się bardzo dalekie od sprawiedliwości, wręcz cuchnie werdyktem czysto politycznym.

Traktat Lizboński, w oparciu o którego zapisy Trybunał wydał swój werdykt, jest umową międzynarodową mającą, doprawdy, niewiele wspólnego z „jasno sformułowaną umową”. Przeciwnie: każdy, kto przebrnął przez męczącą lekturę tego Traktatu porażony jest jego niechlujstwem prawnym, całkowicie nieprofesjonalnym przemieszaniem treści prawnych z treściami politycznymi, pojęć jurydycznych z pojęciami politycznymi, nieostrymi, wieloznacznymi lub zgoła mętnymi. Jest to niechlujstwo intencjonalne, zamierzone. Jest to traktat polityczny – i prawo w tym traktacie podporządkowane jest polityce: interpretacji politycznej podporządkowano tu interpretację prawa.

Traktat Lizboński wprowadza między innymi dwie zasady: „zasadę przekazania kompetencji” i „zasadę lojalnej współpracy”. Zasada przekazania kompetencji deklaruje, że organa Unii Europejskiej mają tylko takie kompetencje, jakie przekażą im państwa członkowskie. Zasada lojalnej współpracy głosi, że państwo członkowskie musi powstrzymać się od działań, które mogłyby zagrozić urzeczywistnianiu celów Unii Europejskiej.

Trybunał Sprawiedliwości w Luksemburgu uznał, że Komisja

Z KRAJU

- Prezydent Duda w dniach 19–21 września składał wizytę w Stanach Zjednoczonych. Wziął m.in. udział w debacie generalnej 72. Sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych.
- Z wizytą w Polsce przebywał premier Węgier Orban. Prowadził on rozmowy m.in. z premier Szydło.
- Duda brał udział w spotkaniu prezydentów kilkunastu państw UE na Malcie. Polski prezydent odbył dwustronne rozmowy m.in. z prezydentami Malty i Niemiec. W rozmowie ze Steinmeierem poruszono m.in. różne aspekty historyczne i bieżące w relacjach polsko-niemieckich, w tym kwestie zainicjowanej w Polsce debaty wokół problemu niemieckich odszkodowań za polskie straty poniesione w czasie II wojny światowej.
- Minister obrony narodowej Macierewicz przebywał z wizytą we Francji, a tematem rozmowy z minister Parly były m.in. plany zakupów francuskiego uzbrojenia dla polskich sił zbrojnych, zwłaszcza okrętów podwodnych. Przesną się boczyć?
- Sejm uchwalił ustawę o modernizacji i finansowaniu sił zbrojnych, która przewiduje m.in. zwiększenie wydatków na obronność w 2020 r. do 2,1% PKB, a docelowo – do minimum 2,5% PKB w 2030.
- SzeF MSZ Waszczykowski składał wizytę w USA. Minister m.in. przedstawił amerykańskiemu partnerowi cele i kierunki polskiej polityki zagranicznej. W Doylestown, czyli amerykańskiej Częstochowie spotkał się z Polonią.
- Prezydent Duda otworzył inauguracyjne posiedzenie Komitetu Narodowych Obchodów 100. Rocznicy Odzyskania Niepodległości RP. W trakcie uroczystości prezydent podpisał postanowienie ws. powołania członków Komitetu i wręczył im nominacje.

- Sejm uchwalił ustawę o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, wprowadzającą nową instytucję, która ma wspierać organizacje pozarządowe.
- W Spale odbyły się tradycyjne dożynki prezydenckie. Prezydent Duda z małżonką podziękowali rolnikom za ich trud i rolę, jaką odgrywają dla bezpieczeństwa żywnościowego kraju.
- Zmianą wart i złożeniem wieńców przed stołecznym Grobem Nieznanego Żołnierza uczczono 75. rocznicę powstania Narodowych Sił Zbrojnych. Uroczystości poprzedziła Msza św. w Katedrze Polowej WP. NSZ powstały 20 września 1942 r. na mocy rozkazu płk I. Oziewicz „Czesława”, pierwszego komendanta głównego tej formacji.
- 87 czotgów Abrams, 103 bojowe wozy piechoty Bradley i m.in. 18 samobieżnych haubic Paladin przewiózł do gdańskiego portu statek z wojskowym sprzętem dla brygady pancerniej armii USA, która stacjonuje rotacyjnie w Polsce.
- Kukiz'15 złożył do marszałka Sejmu projekt uchwały ws. powołania komisji śledczej ds. VAT. Ma ona zbadać prawidłowość i legalność działań organów i instytucji publicznych podejmowanych celem zapobieżenia zaniżonemu wpływowi do budżetu państwa z podatku od towarów i usług, i podatku akcyzowego za okres 2007 – 2017 r. Nowy rząd pokazał, że uszczelnienie działań spowodowało łatwe ukrócenie oszustw i zwiększenie pieniędzy w budżecie. Komisja ma zbadać, kto zarabiał na tym wcześniej?
- Projektowane ustawy o SN i KRS były tematem rozmów prezydenta Dudy z przedstawicielami klubów sejmowych.
- Europosel Buzek z PO stwierdził, że Polska

ma moralne prawo do odszkodowań i reparacji wojennych od Niemiec.

- SzeF MSZ Waszczykowski odnosząc się do reparacji od Niemiec, ocenił, że „kiedy będziemy mieli jasność, co do kwestii prawnej, strat ludzkich, gospodarczych, to trzeba będzie te elementy osadzić w pewnym kontekście bieżącej polityki międzynarodowej, bilateralnej polityki polsko-niemieckiej i wymaga to decyzji wykraczających poza MSZ”.
- Wg CBOS na PiS zagłosowałyby we wrześniu 44% osób deklarujących udział w wyborach. PO uzyskałaby 19% poparcia, Kukiz'15 – 8%, 6% osiągnęłaby Nowoczesna, a 5% PSL.
- W Warszawie wręczono odznaczenia im. Antoniny i Jana Żabińskich przyznawane Polakom, którzy ratowali Żydów w czasie II Wojny Światowej przez organizację From the Depths tym, którzy ze względów formalnych nie otrzymali wyróżnienia od Yad Vashem. Wicepremier Morawiecki stwierdził z tej okazji, że Instytut Yad Vashem powinien docenić odwagę Polaków i cały naród polski powinien mieć jedno wielkie drzewo „Sprawiedliwych wśród Narodów Świata” i dodał, że także członkowie jego rodziny, dzięki pomocy polskich rodzin, byli w stanie przeżyć niemiecką okupację.
- Sejm ustanowił 12 lipca „Dniem Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej”. Dzień ten był początkiem pacyfikacji w 1943 r. świętokrzyskiej wsi Michniów, uznanej za symbol niemieckich zbrodni na polskiej wsi. Propozycję złożyło PSL, a poparł ją PiS.
- Wartość eksportu w tym roku może po raz pierwszy przekroczyć 200 mld€.
- Rada Ministrów poparła propozycję podniesienia minimalnego wynagrodzenia, w 2018 r. do 2100 zł i stawki godzinowej do 13,7 zł. □

Europejska ma prawo rozdzielać między kraje członkowskie „kwoty uchodźców” do obowiązkowego przyjęcia. Żadnego takiego zapisu nie ma w Traktacie Lizbońskim! Żadne z państw członkowskich nie przekazało (zasada przekazania) organowi Unii Europejskiej (jakim jest Komisja Europejska) prawa do narzucania kwot uchodźców do obowiązkowego przyjęcia. Na jakim zapisie traktatowym oparł tedy Trybunał Sprawiedliwości w Luksemburgu swe kuriozalne orzeczenie, niekorzystne dla Słowacji i Węgier?

Oparł je na zasadzie lojalności głoszącej, że państwo członkowskie musi powstrzymać się od działań, które mogłyby zagrozić urzeczywistnieniu celów Unii Europejskiej. Ale wśród wymienianych w Traktacie Lizbońskim celów Unii Europejskiej nie ma również żadnego zapisu deklarującego, że jednym z celów Unii Europejskiej jest przyjmowanie uchodźców z innych krajów! Wyinterpretowanie takiego celu z ogólnikowych traktatowych sformułowań o „prawach człowieka i obywatela” czy „solidarności społecznej” nie miałyby nic wspólnego z prawem, w wszystko – z polityką.

I tak dochodzimy do sedna sprawy, do istoty absurdu, zawartego w orzeczeniu tego Trybunału:

– chociaż w Traktacie Lizbońskim nie ma ani słowa, ani o takim celu Unii Europejskiej, którym byłoby przyjmowanie uchodźców z innych krajów, ani o żadnej kompetencji przekazanej przez państwa członkowskie Komisji Europejskiej do narzucania kwot uchodźców – Trybunał Sprawiedliwości w Luksemburgu uznał za cel Unii Europejskiej polityczną doktrynę niemieckiej kanclerz Angeli Merkel. Niemiecka doktryna polityczna stała się w ten sposób... celem Unii Europejskiej, nigdzie nie zapi-

sanym w Traktacie Lizbońskim, ale – jak widzimy – uznanym przez Trybunał Sprawiedliwości w Luksemburgu! Stąd zasadne wydają się jak najpoważniejsze wątpliwości co do prawdziwego charakteru tego Trybunału: to nie jest „trybunał sprawiedliwości”, to organ stricte polityczny, polityczne narzędzie, w dodatku – w rękach niemieckich. Być może w kwestiach dla Niemiec obojętnych Trybunał ten orzeka sprawiedliwie, ale w kwestiach dla niemieckiej polityki istotnych orzeka w sposób urągający i prawu, i sprawiedliwości: bo przyjmując za jeden z „celów Unii Europejskiej” bieżącą niemiecką politykę i jej priorytety. Takiego „celu Unii Europejskiej” nie ma nawet w intencjonalnie niechlujnym i ogólnikowym Traktacie Lizbońskim.

Ta kompromitacja Trybunału Sprawiedliwości w Luksemburgu, ten jego „coming out” jako organu nie tyle wymiaru sprawiedliwości, co organu dyspozycyjnego wobec polityki niemieckiej – jest poważnym ostrzeżeniem dla innych członków UE, i poważnym argumentem na rzecz radykalnej zmiany Traktatu Lizbońskiego, więc i funkcjonowania Unii Europejskiej.

Gdy unijną „sprawiedliwość” definiuje nie ulpianowska zasada „stałej i niezmiennej woli oddawania każdemu, co mu się należy” w oparciu o jasne umowne lub traktatowe kryteria, ale europejska polityka niemiecka – nadto w strategicznym partnerstwie z putinowską Rosją – myśl o „Brexicie” zyskuje coraz liczniejszych zwolenników także poza Wielką Brytanią. Upowszechnia się świadomość, zwłaszcza w krajach Europy środkowej i wschodniej, że im bardziej UE staje się niemieckim rusztowaniem służącym budowie IV Rzeszy w tańszej wersji – Mitteleuropie XXI wieku – tym bardziej szukać trzeba oparcia w pozaunijnych strukturach, aliansach i przymierzach. *ciąg dalszy na str. 13*

ZE ŚWIATA

Opr. B.D.

- O bezpieczeństwie w kontekście kryzysu migracyjnego rozmawiali na Malcie prezydenci Austrii, Bułgarii, Chorwacji, Estonii, Grecji, Łotwy, Niemiec, Polski, Portugalii, Słowenii, Węgier i Włoch.
- Przed wyborami w Niemczech blok partii chadeckich CDU/CSU lekko tracił, a ich główny rywal SPD oraz Alternatywa dla Niemiec stan posiadania poprawiały. Jednak przewaga chrześcijańskich demokratów Merkel nad SPD wynosiła 13%.
- Wbrew stanowisku władz centralnych w Kraju Basków odbędzie się 5 listopada referendum w sprawie niepodległości regionu. Podobny plebiscyt ma się odbyć w Katalonii już 1 października.
- Węgry nie zrzekną się części swej suwerenności narodowej na rzecz UE i będą nadal walczyć z kwotowym systemem przyjmowania ubiegających się o azyl – zapowiedział MSZ tego kraju Szijjarto.
- Pomnik błogostawionego ks. Popietuszki został odstonięty na wyspie Csepel w Budapeszcie podczas uroczystych obchodów 70. rocznicy urodzin kaptana zamordowanego przez funkcjonariuszy SB. Na pomniku znalazł się dwujęzyczny napis: „Zło, dobrem zwyciężaj”.
- Ponad dwie trzecie Słowaków opowiada się za suwerennymi państwami w ramach UE. 36% chce dalszego pogłębiania integracji.
- MSZ Niemiec Gabriel odrzucił polskie roszczenia reparacyjne za zniszczenia dokonane przez Niemcy w Polsce w czasie drugiej wojny światowej. Jego zdaniem „roszczenia reparacyjne byłyby próbą pogorszenia dobrych relacji, jakie przez lata rozwinęły się między Niemcami a Polską”.
- KE przestała do Trybunału Sprawiedliwości UE proponować kar, jakie jej zdaniem powinny zostać nałożone na Polskę, za niezastosowanie się do lipcowej decyzji o natychmiastowym naka-

- zie wstrzymania wycinki w Puszczy Białowieskiej.
- Niemcy, Austria i Holandia zdecydowanie sprzeciwiają się przyjęciu Bułgarii i Rumunii do strefy Schengen.
- Brnabic, premier Serbii, która nie ukrywa swojej homoseksualnej orientacji, wzięła udział w tzw. Paradzie Równości na ulicach Belgradu. Jednak Serbii do UE też na razie nie chcą przyjmować.
- KE chce obniżyć do 16 lat wiek obywateli Unii, którzy będą mogli podpisywać się pod Europejską Inicjatywą Obywatelską. Dziećmi łatwiej manipulować?
- Specjalny wystannik USA ds. Ukrainy Volker ocenił, że Gruzja i Ukraina na razie nie są gotowe do przystąpienia do NATO, dodał jednak, że w Gruzji przeprowadzono więcej reform niż na Ukrainie.
- Wielka Brytania zdecydowała o ponownym otwarciu bazy radarów na Wyspach Szetlandzkich, która funkcjonowała podczas zimnej wojny. Powodem jest rosnące zagrożenie ze strony Rosji.
- Korea Północna przeprowadziła kolejną próbę rakietową. Pocisk przeleciał nad Japonią i spadł do Pacyfiku. W związku z tym na nadzwyczajnym posiedzeniu zebrata się Rada Bezpieczeństwa ONZ. KRL-D zagroziła też, że użyje broni jądrowej, by „zatopić” Japonię, a USA obrócić w „popiół i ciemność” za poparcie rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ i sankcji.
- Amerykańskie bombowce i myśliwce przeprowadziły wspólnie z samolotami południowokoreańskimi ćwiczenia nad półwyspem, co miało być ostrzeżeniem dla Korei Płn. w związku z jej ostatnimi prowokacjami.
- Prezydent Turcji Erdogan w czasie swojej wizyty w USA spotkał się także z premierem Iraku, aby

- rozmawiać o planowanym referendum niepodległościowym w irackim autonomicznym Kurdystanie. Ankarą nie godzi się na żadną formę państwowości Kurdów.
- Rządzący w Strefie Gazy Hamas ogłosił, że jest gotowy rozpocząć rozmowy z konkurencyjnym Fatahem, rozwiązać władze administracyjne w Gazie i rozpisac wybory powszechne w celu zakończenia długotrwałego konfliktu.
- Węgierskie Ministerstwo Edukacji wprowadza nowy przedmiot do szkół. Jest nim wychowanie wojskowo-patriotyczne.
- Szwed, który demonstracyjnie spożywał bekon przed muzulmankami ubranymi w hidżab w podmiejskim pociągu zaptaci grzywnę za... obrazę uczuć religijnych kobiet.
- Wysoki urzędnik ukraińskich kolei państwowych Ukrzaliznyca został zatrzymany przez Służbę Bezpieczeństwa Ukrainy podczas przyjmowania łąpówki w wysokości 70 tys.\$ od obywatela Polski.
- Kolejne brutalne napady w Niemczech. 16-letnia mieszkanka Bawarii została napadnięta i zgwałcona przez 3 imigrantów z Afganistanu. Tego samego dnia nieznanymi sprawcami okradli i zgwałcili 42-latkę w Badenii-Wirtembergii.
- Liczba nielegalnych imigrantów na Węgrzech spadła w tym roku do 1 157. Wpływ miało tu m.in. wybudowanie ogrodzenia granicznego.
- 4 mld € zarobił rząd Cypru przyznając obywatelstwa tego należącego do UE kraju multimilionerom z krajów spoza UE. Główni klienci to Rosjanie.
- 20 osób zostało rannych na stacji londyńskiego metra Parsons Green, gdzie eksplodował improwizowany ładunek wybuchowy. Policja uznała to za akt terrorystyczny. □

Od kazuistyki do religii przyjemnej

Rozmowa z Ks. prof. Michele Schocyansem

- Wydawałoby się, że teologiczne kontrowersje XVII w. przeszły już do historii, że dla uprawianej wówczas przez Pascala i podobnych do niego autorów kazuistyki nie ma miejsca w dzisiejszych czasach. Ks. Profesor twierdzi, że tak nie jest. Dlaczego?

- Czytając Pascala Prowincjałki widać ewidentne podobieństwo jego tez do pozycji wielu dzisiejszych ludzi Kościoła, teologów, filozofów, starających się o radykalne zmiany w jego doktrynie i postępowaniu. Przypomnijmy, że XVII-wiecznym moralistom, kazuistom, chodziło o rozwiązanie problemu sumienia bez uciekania się do rygorystyki. Teraz tendencje są takie same.

- Można je było dostrzec w czasie obrad ostatniego Synodu o Rodzinie?

- Synod o Rodzinie wykazał ewidentną agresywność reformatorską, którą „Prowincjałki” umożliwiają lepiej zrozumieć dzisiaj. Oto jak Pascal, zaczął być doceniany w nieoczekiwanym czasie.

- Ogłoszona po Synodzie przez Papieża Franciszka, adhortacja *Amoris Laetitia*, świadczy o kryzysie Kościoła?

- Synod ten wyraźnie ukazał dogłębną słabość w Kościele. Na pewno kryzys jego rozwoju, ale też powracające debaty nad kwestią rozwodników żyjących w ponownych związkach, modele rodziny, rola kobiet, kontrola urodzeń, homoseksualność, eutanazja. Nie można zamykać oczu - Kościół pytał o to siebie, idąc do sedna swoich fundamentów, a przecież wszystkie odpowiedzi na te problemy znajdują się w Piśmie Świętym, w nauce Chrystusa, w oświeceniu Ducha Świętego, w głoszeniu Ewangelii przez Apostołów, w rozumieniu coraz bardziej dokładnym Objawienia w wyznawaniu wiary przez całą wspólnotę wierzących. Kościółowi została powierzona przez Jezusa misja przyjęcia tych prawd, jasnego ukazania ich spójności i świadczenie o nich. Kościół nie otrzymał od Pana ani misji modyfikacji tych prawd, ani misji napisania nowego Credo - jest on strażnikiem tego skarbu. Musi studiować te prawdy, wyjaśniać je, pogłębiać ich rozumienie i zaprosić wszystkich ludzi do przyjęcia wiary. Są nawet dyskusje, na przykład o małżeństwie, które były już zamknięte

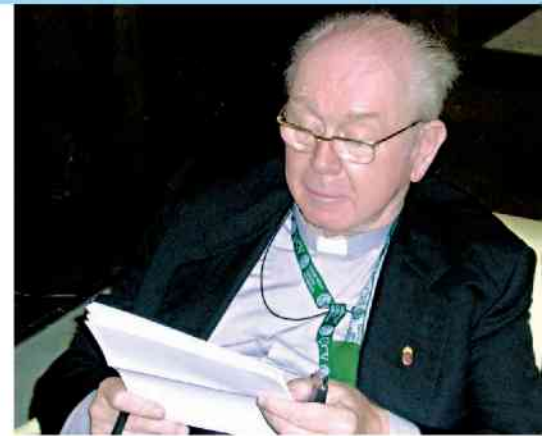
przez Pana. To właśnie dlatego, by zaćmić te prawdy historyczne następcy farazeuszów negowali historyczność Ewangelii.

- Okazuje się jednak, że te ewidentne prawdy są niestety podważane i dzisiaj.

- I w tym widać powrót kazuistyki. Ona jakoby pozwala moralistom przeegzaminować i rozwiązać sprawę sumienia. Niektórzy moralści starają się przynieść rozwiązania, które podobają się osobom uciekającym się do ich przestania. Kazuista lub neokazuista stał się legislatorem i sędzią, kultywując sztukę dezorientacji wiernych. Troska o objawioną prawdę dostępną rozumem, traci na ważności. Co najwyżej, interesują się oni „możliwymi” pozycjami. Dzięki temu propabilizmowi jedna teza stwarza miejsce interpretacjom przeciwnym. Propabilizm ten umożliwia czasami dmuchanie gorące, czasami zimne - za i przeciw, czasami marsz do przodu, czasami cofanie się. Zapomina się o nauce Jezusa: „Niech wasza mowa będzie: Tak, tak; nie, nie. A co nadto jest, od Złego pochodzi” (Mt 5,37). Ponadto, każdy neokazuista będzie mieć swoją osobistą interpretację. Być może ma on rozdarte serce, ale chce być przyjacielem świata.

- Czy można mówić o zorganizowanej grupie tego typu ludzi w Kościele?

- Synod o Rodzinie ukazał grupę pasterzy i teologów, którzy nie wahają się podważać doktrynę Kościoła. Funkcjonują oni jak silna partia, międzynarodowa, zdyscyplinowana i dobrze zorganizowana. Aktywni członkowie tej partii mają łatwy dostęp do mediów, często są w nich obecni. Reagują wraz z poparciem niektórych władz Kościoła. Prawdziwym ich celem jest moralność chrześcijańska, ich zdaniem, sztywna, zbyt surowa i niekonkretna z „wartościami” naszych czasów. Dlatego twierdzą, że trzeba znaleźć środki, by Kościół stał się atrakcyjny, przyciągający - przez pogodzenie jego nauki moralnej z pasjami ludzkimi... Istnieje realna groźba, że przy pomocy swojej siatki, nowi kazuistyczni legislatorzy będą próbowali zmieniać drogę Kościoła, wpływać na wybór kandydatów do sprawowania w nim najwyższych funkcji, wykuwać sojusze, które mogą skompromi-

tować nawet istnienie Kościoła jako takiego.

- Co oznacza dla nich „pogodzenie nauki moralnej Kościoła z pasjami ludzkimi”?

- Chodzi o to, by Kościół zmienił swoje stanowisko w podejściu do rodziny, małżeństwa, antykoncepcji, aborcji, sztucznego zapłodnienia, homoseksualizmu i eutanazji.

Aby podobać się światu będą najpierw chcieli „przystosować” do niego sakramenty. Weźmy np. sakrament pokuty. Brak zainteresowania nim dzisiaj w Kościele Zachodnim tłumaczą „rygorystem”, który uprawiają spowiednicy - według zasad z dawnych czasów. Według nich, dzisiejszy spowiednik musi wiedzieć jak sprawić, by sakrament ten podobał się spowiadającym. Konsekwencje wynikające z takiej przemyślanej dewiacji są paradoksalne i dramatyczne. Nowa moralność prowadzi bowiem chrześcijanina do uznania bezużyteczności sakramentu pokuty, a więc Krzyża Chrystusa i Jego Zmartwychwstania.

- Jakich argumentów i sposobów będą używać współcześni neokazuistyczni, by zaakceptować „moralność” powrotnych związków małżeńskich dla ludzi po rozwodach, aborcję, eutanazję, homoseksualizm?

- Nauczanie neokazuistyków przypomina uprzejmość jaką wykazała duża część biskupów angielskich w stosunku do Henryka VIII. Posuwając się do zaakceptowania nowych związków dla ludzi rozwiedzionych cywilnie, neokazuistyczni wspierają wszystkich graczy politycznych, którzy niszczą szacunek dla życia i jednocześnie rodziny. Dla nich deklaracje o nieważności małżeństwa będą łatwe tak jak i następujące po nich wielorakie związki.

Na początku będą oni przypominać nauczanie Kościoła o nierozzerwalności małżeństwa. Później, wskażą na trudności z przyjęciem tego nauczania, stawiając następnie pytanie: czy rozwiedzeni w nowych związkach są w stanie grzechu ciężkiego? I w tym miejscu wskażą „kierowników sumienia”, którzy pomogą tym ludziom w „rozpoznaniu”, to znaczy wybrać to co im odpowiada w ich sytuacji. Ten kierownik sumienia musi wykazać się wyrozumiałością i pobłażliwością. Wykazać się dowodami współczucia. W tej sytuacji każdy będzie mógł, osobiście - w zupełnej wolności myślenia - ocenić co mu najlepiej odpowiada. W tej wizji nowej

moralności nie chodzi o rozpoznanie woli Bożej tylko rozpoznanie dobrego wyboru „według własnych pożądań – ponieważ ich uszy świeżbią” jak pisze Święty Paweł w Drugim Liście do Tymoteusza (2TM 4,3).

Jeżeli chodzi o aborcję i eutanazję taktyka będzie podobna. Na początku będą deklaracje o obronie życia od poczęcia aż do śmierci. W przypadku jednak niechcianej ciąży aborcja może być zaakceptowana moralnie, bo jej celem, na przykład, jest ocalenie życia chorej matki. Wyroki w tej

kwesji mają podejmować... lekarze. Tak samo w przypadku eutanazji, trzeba będzie przypodobać się ludziom, którzy ją propagują hasłami o „godnej śmierci”, „wolności decyzji o chwili odejścia”. Głoszącym, że taka śmierć będzie szczytem jakości życia. Współpraca kapelanów „specjalnie wyszkolonych” będzie szczególnie doceniana dla uwierzytelnienia współczucia jakim jest śmierć dana w prezencie.

W oczach neokazuistyków, trzeba rozpocząć ewangelizację i czuwać, by nie była

ona w niczym przeszkadzająca architektom społeczeństwa zsekularyzowanego. □

Rozmawiał Franciszek L. Ćwik

Ks. Michel Schooyans jest emerytowanym profesorem Katolickiego Uniwersytetu w Louvain, gdzie wykładał filozofię polityczną, ideologie społeczne i etykę polityki demograficznej. Były członek Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, Papieskiej Akademii Życia. Jest członkiem Akademii Fides et Ratio (Rio de Janeiro) i Meksykańskiej Akademii Bioetyki. □

„PMA dla wszystkich”... „postęp” znowu atakuje

Istało się to, czego można było się spodziewać po wyborze Emmanuela Macrona na prezydenta Francji.

Podobnie jak w przypadku Hollande'a prawdziwym priorytetem nowej prezydencji nie są bynajmniej tak potrzebne reformy, ale walka z rodziną i tradycją.

Francois Hollande niemal od razu przystąpił do wprowadzania „matżeństw dla wszystkich”, które pozwalały na zawieranie cywilnych ślubów przez pary homoseksualne. Obecnie Macron chce doposażyć takie pary w możliwość pozyskiwania... dzieci. O ile niemal wszystkie pomysły reform ekonomicznych trafiają już na

opór związków zawodowych i można mówić o pewnym paraliżu działalności nowego prezydenta w tej dziedzinie, to dalszy „postęp społeczny” zapewne się powiedzie znacznie łatwiej.

Na początek idzie sprawa tzw. PMA dla wszystkich kobiet. Wg projektu już od 2018 r. zapłodnienie In vitro ma być udostępnione „dla wszystkich”. Do tej pory prawo do takiego zabiegu miały kobiety zamężne. Nowy projekt otwiera możliwość zapłodnienia i posiadania dzieci także przez kobietę niezamężną i te pozostające w związkach lesbijskich. Jest to ciąg dalszy antyrodzinnej polityki lewicy, którego kolejnym etapem ma być tzw. GPA, czyli udostępnienie możliwości pozyskiwania dzieci także przez pary męskie w wyniku wynajmowania sobie kobiecego „brzucha” (tzw. surogatki).

Minister ds. równości płci Marlène Schiappa zapowiedziała na razie wprowadzenie PMA w przyszłym roku i nazwała to „etapem sprawiedliwości społecznej” i wyeliminowaniem „dyskryminacji lesbijek i niezamężnych kobiet”. Przy powstawaniu nowej ustawy współpracuje też minister zdrowia Agnes Budzyn. Jeszcze w czerwcu zielone światło dla takich zmian dała też Krajowa Rada Konsultacyjna ds. Etyki (CCNE). Jedna czwarta członków tego komitetu uznała jednak, że ta decyzja stanowi zagrożenie dla społeczeństwa, instytucjonalizuje zapłodnienie i wywołuje problemy związane z rodzeniem dzieci w teorii bez ojca.

Protesty zapowiada też przewodnicząca „Manify dla wszystkich” Ludovine de La Rochère. Stowarzyszenie to organizowało milionowe protesty w obronie rodziny i przeciwstawiało się – za kadencji Hollande'a – pomysłowi „matżeństw dla wszystkich”. □

Bogdan Usovicz

Lamacze Szyfrów

Zostań agentem w wywiadu, łam wrogie depeche i wygraj nagrody! Rusza Ogólnopolska Gra Kryptologiczna. Zarejestruj zespół i włącz do gry!

Dlaczego gramy?

W 1929 roku trzech studenci matematyki rozpoczęli przygodę z kryptologią. Dzięki udziałowi w Kursie Szyfrów 85 lat temu złamali depeche niemieckiej maszyny szyfrującej Enigma, uznanej za niemożliwą do pokonania. Fakt ten przy-

czynił się do zwycięstwa aliantów w II wojnie światowej. Dziś każdy może stać się adeptem sztuki łamania szyfrów...

Jak to działa?

Na stronie www.lamaczeszyfrow.pl dostępne są podstawowe informacje dotyczące gry. Każdy może tam zarejestrować 3-osobowy zespół.

Począwszy od 25 września, co kilka dni publikowany będzie wykład dotyczący sztuki szyfrowania i łamania szyfrów oraz podsumowujące go zadania: zaszyfrowane wiadomości do złamania.

Można grać na trzech poziomach trudności – podstawowym, zaawansowanym i ENIGMA. Już teraz na stronie www.lamaczeszyfrow.pl można zarejestrować swoją drużynę, zapoznać się z historią Enigmy i jej pogromców oraz łamać pierwsze szyfry.

Na zespoły, które jako pierwsze złamią wszystkie szyfry czekają nagrody!

Szczegóły dostępne są na stronie www.lamaczeszyfrow.pl.

CZY TO WŁAŚNIE TWÓJ ZESPÓŁ ZWYCIĘŻY?

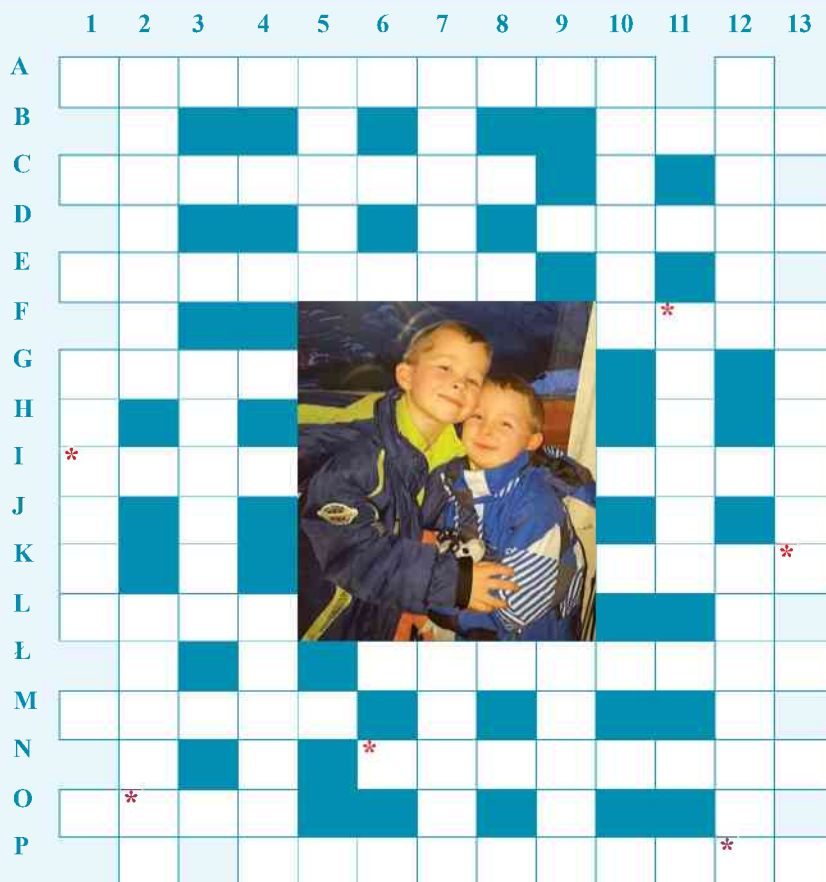
Powodzenia – Zespół lamaczeszyfrow.pl

Poziomo: A-1. Najliczniejsze wyznanie chrześcijańskie. B-10. Samochód osobowy. C-1. Negatywna cecha charakteru. D-9. Stolica regionu Hauts-de-France. E-1. Zakład opiekuńczy dla młodzieży uczącej się poza miejscem zamieszkania. F-10. Liczydło starożytnych Greków i Rzymian. G-1. Znak, zapowiedź czegoś. I-1. Korozja na żelazie. I-10. Wiele przedmiotów ułożonych jeden na drugim. K-10. Poetycko o iskrze. L-1. Szyb na śmieci w wieżowcu. Ł-6. Stolica nad Wisłą. M-1. Mały Julian. N-6. Najmniejsza jednostka w armii starożytnego Rzymu. O-1. Drobnopokruszony węgiel. P-4. Jednostka administracyjna odpowiadająca diecezji.

Pionowo: 1-G. Obejma, otoczka, felga. 2-A. Specjalista w dziedzinie teoretycznej i praktycznej nauki o gospodarstwie rolnym. 2-L. Nauka na wyższej uczelni. 3-G. Substancje regulujące przebieg procesów życiowych. 4-L. Cześć duszę wielkiego grzesznika. 5-A. Przynależność do podnoszenia ciężkich przedmiotów. 7-A. Potomkini. 7-Ł. Stolica Grecji. 9-Ł. Miara wódki dla spóźnialskiego według niechlubnej polskiej tradycji. 10-A. Roślina owocująca stódkimi czerwonymi owocami. 11-F. Polskie morze. 12-A. Włochy inaczej. 12-K. Jedna z form ukształtowania powierzchni terenu. 13-F. Pęcherzyk lub narośl na cerze. □

Litery z pól oznaczonych gwiazdką czytane rzędami utworzą rozwiązanie

Rozwiązanie krzyżówki z GK nr 23/2017: „Zapraszamy”.

Poziomo: winiarnia, niesnaski, szperanie, czarter, amantka, mama, Baltona, kalafior, nuta, zdobywca, zaczyn, protetyk, kwadra. **Pionowo:** scysja, meander, lampka, ambit, aperitif, inwit, agenda, brzask, Wenecja, nietakt, orczyk, agnat, emanacja, Nostra, Alicja. □

GŁOS WOKÓŁ SPORTU

Bogdan Usowicz

☺ Wyniki 9. kolejki ekstraklasy: Wisła Kraków – Piast 2:0, Górnik Zabrze – Śląsk Wrocław 2:2, Wisła Płock – Pogoń 3:1, Lech Poznań – Korona Kielce 1:0, Arka Gdynia – Zagłębie Lubin 1:1, Sandecja – Nieciecza 1:0, Legia – Cracovia 1:0, Lechia Gdańsk – Jagielonia Białystok 3:3. Liderem tabeli pozostaje (18 pkt) Lech Poznań, który wyprzedza o 2 pkt. Górnika, Wisłę, Legię i Zagłębie.

☺ Porażka z Danią spowodowała, że reprezentacja Polski spadła z najwyższego w historii, 5 miejsca na 6 w rankingu Międzynarodowej Federacji Piłki Nożnej. Nowymi liderami zostali mistrzowie świata Niemcy, a za nimi plasują się Brazylijczycy i mistrzowie Europy Portugalczycy. Miejsce w rankingu jest ważne, bo grudniowe losowanie grup mistrzostw świata w Rosji odbędzie się właśnie w oparciu o ranking FIFA. W pierwszym koszyku znajduje się gospodarz mundialu Rosja oraz 7 najlepszych zespołów z rankingu październikowego.

☺ W pierwszym meczu eliminacyjnym piłkarskich mistrzostw świata kobiet 2019 Polska pokonała Białoruś 4:1. Następnym mecz Polki grały ze Szwajcarkami.

☺ Chorwat Jozak został trenerem piłkarzy Legii i zastąpił zwolnionego Magierę.

☺ W 1 lidze piłkarskiej prowadzą po 9. kolej-

kach (18 pkt) Chojniczanka i Miedź Legnica. Zespół z Chojnic wygrał w Sosnowcu z Zagłębiem 3:1, a Miedź uległa w Olsztynie Stomilowi 0:2.

☺ Piłkarze ręczni PGE Vive Kielce przegrali z Mieszkowem Brześć 25:28 w meczu pierwszej kolejki EHF Ligi Mistrzów. Porażkę poniósł też Ł Orlen Wisła Płock, który uległ w pierwszym meczu LM Vardarowi Skopje 22:26.

☺ Polscy tenisiści przegrali w Bratysławie ze Słowacją 1:3 w barażu o utrzymanie w Grupie I strefy euro-afrykańskiej Pucharu Davisa.

☺ Nowozelandczyk Sitak i Holender Koolhof triumfowali w deblu tenisowego challengerka Pekao Szczecin Open. W finale pokonali białorusko-szwedzki duet Bury, Siljestrom 6:1, 7:5. W czasie turnieju Fyrstenberg oficjalnie zakończył swoją karierę na tenisowych kortach.

☺ Linette przegrała z rozstawioną z numerem trzy Belgijką Mertens 1:6, 5:7 w meczu drugiej rundy tenisowego turnieju WTA w Tokio. Natomiast Agnieszka Radwańska z powodu choroby wycofała się z turnieju.

☺ Urszula Radwańska w II rundzie turnieju ITF w Redding zwyciężyła 7:6, 1:6, 7:6 rozstawioną z „3” Brytyjkę Dart. Kolejną rundę

młodsza Radwańska oddała walkowerem.

☺ Polskie siatkarki przegrały w Rotterdamie dwa mecze sparingowe z Holandią 1:4 i 2:3.

☺ Mistrzowie świata w rzucie młotem z Londynu Włodarczyk i Fajdek oraz srebrny medalista w skoku o tyczce Lisek znaleźli się w gronie nominowanych do tytułu europejskiego lekkoatlety 2017 r.

☺ Kolarze niemieckiej grupy Team Sunweb zostali mistrzami świata w drużynowej jeździe na czas. Srebrne medale wywalczyli kolarze BMC, a brązowe Team Sky, w którym jeździ Kwiatkowski. Polska zawodowa drużyna CCC Sprandi Polkowice zajęła 8. miejsce.

☺ Reprezentacja Polski przegrała z Hiszpanią 5:8 w meczu drugiej kolejki Superfinału Europejskiej Ligi Beach Soccera. W pierwszej kolejce Polacy przegrali z utytułowaną Portugalią 4:6.

☺ Mistrz świata Formuły 1 z 2016 r. Rosberg został menedżerem Roberta Kubicy i ma pomóc Polakowi w powrocie na tor wyścigowy.

☺ Obrońca tytułu rajdowego ME Kajetanowicz (Ford Fiesta R5) zajął drugie miejsce w Rally di Roma Capitale, 7. rundzie mistrzostw Europy i umocnił się na prowadzeniu w klasyfikacji generalnej. □

Une pause-calcul

Vous reprendrez bien un peu de ch. ffres ?

Le salaire minimum polonais, en 2018, s'éleva à 2100 PLN, soit 494,12 EUR au cours du jour. Le taux horaire sera donc de 13,70 zł, soit 3,22 €. Comparés aux chiffres de la France, où le Smic est à 1480,27 € par mois avec un taux horaire de 9,76 €, cela représente un rapport de 1 à 3. C'est à propos de cette réalité que Macron parle de « dumping social » en fustigeant les travailleurs détachés, notamment polonais, qui viennent travailler en France, dans le bâtiment ou comme chauffeurs routiers.

Où est le dumping social ? Soyons clairs, les salariés détachés ne sont pas sous-payés ni mal protégés. Comme le permet la réglementation européenne, ils travaillent en dehors de leurs frontières en étant rémunérés aux tarifs du pays d'accueil, tandis que les cotisations sociales sont payées dans le pays d'origine. Mais le président français, dans un élan populiste que ne désavouerait pas le Front national, veut faire croire que les Polonais viennent manger le pain des Français et font considérablement augmenter le chômage dans l'Hexagone.

Quelle est donc la réalité ? Une étude du centre de réflexion bruxellois Bruegel, basée sur des chiffres issus de la Commission européenne, a montré que sur le marché du travail, l'impact des travailleurs détachés était négligeable. En Europe, ils sont plus de 2 millions à circuler. La Pologne en envoie 463000 qui représentent 22,6 % du total et 2,9 % de sa population active. 65,8 % des Polonais détachés sont employés dans l'industrie. Plus

de la moitié des détachés polonais (52,1 %) choisissent l'Allemagne – pour des raisons de proximité, comme le font tous les détachés –, tandis que 11,9 % viennent en France, soit un peu plus de 55000 personnes. Ces Polonais représentent 16,8 % des travailleurs détachés dans l'Hexagone et 0,21 % de la population active française ayant un emploi ! Alors, y a-t-il de quoi fouetter un ou plusieurs chats ?

Macron, qui doit bien connaître ces chiffres, chercherait-il à masquer une faiblesse en France ? Il ferait mieux de balayer la poutre devant sa porte au lieu de pointer du doigt la paille qui est dans l'œil du voisin, deux immeubles plus loin. Pour un libéral, la concurrence devrait être émulative – « it's more fun to compete » !, comme on pouvait le lire sur les flippers auxquels Macron a dû jouer quand il était ado.

D'après le dernier sondage CBOS, 44 % des Polonais déclarent vouloir voter pour le PiS, soit deux points de plus qu'au mois d'août – tout cela malgré les attaques incessantes de l'opposition contre la majorité et le gouvernement, malgré les rumeurs d'une brèche qui s'est/se serait formée au sein du camp conservateur après le veto opposé à deux lois par le président Duda, malgré les attaques des institutions européennes, guidées par l'opposition polonaise. Un député libéral a été obligé de reconnaître que la mise en œuvre des promesses électorales au bénéfice des citoyens se traduisait par un haut niveau d'intentions de vote. Ces 44 % n'avaient encore jamais été

atteints, jusqu'à présent, dans un sondage. Une telle enquête est une photo instantanée à un moment précis, non une estimation électorale, mais lorsqu'un parti caracole en tête depuis bientôt deux ans et qu'il ne baisse pas, tandis que ses adversaires décrochent, cela donne quand même une indication et laisse présager un succès électoral – ceteris paribus sic stantibus, bien entendu. Surtout, il ne faut pas s'endormir sur ses lauriers mais rester vigilant car les mauvais coups peuvent venir de partout. En deuxième position, la PO, qui perd un point, obtient 19 %. Elle devance Kukiz'15 qui occupe la troisième place avec 8 %. Derrière, avec 6 %, Nowoczesna se rapproche de la sortie, tandis qu'avec 5 % le PSL est déjà en train d'en franchir le seuil. Si on cumule le chiffre du parti de Schetyna avec celui de la formation de Petru, on obtient 25 %, soit près de 20 points de moins que le PiS et ses alliés. Et les sondages des autres instituts donnent des résultats analogues. Chez Ipsos, le PiS obtient 39 % des intentions de vote (+1 point), la PO en a 20 % (-4), tandis que Nowoczesna et Kukiz'15 font respectivement 11 % et 9 %. Quant au PSL, il est hors-jeu avec 4 %. De même, chez Kantar Public, 38 % ont exprimé l'intention de voter pour le PiS, 16 % pour la PO, 9 % pour Kukiz'15, et 8 % pour Nowoczesna.

D'après une enquête Ipsos, 61 % des Polonais soutiennent leur gouvernement pour exiger de l'Allemagne des réparations pour les destructions subies pendant la Seconde Guerre mondiale – ces réparations n'ont jamais été payées alors que la Pologne a subi le plus de pertes. Les dommages, selon les experts de la Diète, s'élevaient à plus de 258 milliards de zloty d'avant-guerre, soit environ 48,8 milliards d'USD au taux de change d'août 1939. À cela, il faut ajouter 6 millions de pertes humaines. Quant aux Allemands – et à l'opposition polonaise –, ils considèrent que le dossier est clos depuis longtemps.

Des chiffres en vrac – 70 % des Polonais se déclarent du côté de leur gouvernement dans le différend qui oppose Varsovie à Bruxelles sur l'accueil des réfugiés (Ipsos) ; 81 % des Polonais attendent une réforme de la justice de leur pays (Ipsos) ; 45 % des Polonais estiment que le gouvernement de Beata Szydło défend mieux l'intérêt national que les gouvernements précédents de Tusk et Kopacz (Ipsos) ; les partisans du gouvernement Szydło représentent 41 % des répondants, et ses adversaires 34 % (CBOS). □

Europejskie wartości?

Przypomnijmy, że Schuman i De Gasperi to kandydaci na ottarze; trwają ich procesy beatyfikacyjne. To byli mężowie, którzy rozumieli, czym jest Europa zbudowana m.in. na chrześcijaństwie. A dziś o europejskich wartościach chcą decydować lewacy, masoni,

ciąg dalszy ze str. 3

aktywiści gejoscy, skrajne feministki, ideolodzy multi-kulti itp. Polska ma w tej sytuacji naprawdę ważną w Europie rolę do spełnienia. Nie dajmy się zastraszyć. I wybierajmy autentyczne wartości, o których mówił nam m.in. Jan Paweł II. □

Ks. Dariusz Kowalczyk SJ (Gość Niedzielny)

Dom Europejskiej Historii - Zła pamięć

O skandalicznej wystawie w Domu Europejskiej Historii w Brukseli mówi prof. Andrzej Nowak

Piotr Legutko: W Brukseli mamy już nie tylko komisarzy oraz Parlament Europejski, ale i Dom Europejskiej Historii. Zapewne zwiedzający usłyszą tam piękną opowieść o naszych antenatach, o wielkich filozofach, twórcach i oczywiście o chrześcijańskich korzeniach Europy.

Prof. Andrzej Nowak: Wyczuwam ironię w tym pytaniu. Oczywiście polityczna poprawność wyklucza tego rodzaju opowieść. Wyklucza pamięć o chrześcijaństwie, o kulturze, obyczajach, o tym, co uczyniło Europę fascynującym zjawiskiem dla milionów ludzi, którzy przyjeżdżają tu oglądać katedry, poczuć klimat muzyki Mozarta czy poznać fenomen twórczości Szekspira. Żadnego z tych nazwisk zresztą nie ma w Domu Historii Europejskiej.

Ale jak można opowiedzieć historię Europy bez katedr i Szekspira?

Na tym polega właśnie zjawisko skrajnej ideologizacji przekazu politycznego, który zastępuje historię jako opowieść o przeszłości. Ja się nie upominam o Kościuszkę, nawet o Chopina, który niewątpliwie jest wspólną wartością kultury światowej. Celowo wspominam o tych twórcach europejskiego dziedzictwa, którym także jako Polak mam wiele do zawdzięczenia. Bo w Domu Europejskiej Historii brakuje nie tylko Mickiewicza, nie ma też Dantego, Bacha czy Balzaca.

Czym się oni twórcom ekspozycji narazili? Skąd tak radykalna rewizja historii?

Otóż kanon poprawności politycznej, z którym zostajemy zaznajomieni już na początku zwiedzania muzeum, zakłada, że nie ma kultur wyższych i niższych. Europa nie mogła więc stworzyć niczego bardziej wartościowego niż kultury powstające na innych kontynentach. Po drugie, co też

jest wprost wyrażone w nagranej na tablet narracji przewodnika, bogactwo kulturowe Europy brało się stąd, że skolonizowała ona świat. Słyszymy, że kolonializm jest wielką winą całej Europy, także tych jej części, które z kolonialnym dziedzictwem nie mają nic wspólnego. I to jest ogromne zafaszowanie historii. Nie ma ani słowa o tym, że część państw tworzących dziś Unię Europejską padła ofiarą kolonializmu, także ze strony pozaeuropejskich narodów.

Ile miejsca poświęcone jest zbrodniom niemieckiego i rosyjskiego imperializmu dokonanych na narodach Europy?

Nie ma żadnej wzmianki o imperializmach. Za całe złoto w Europie, za wszystkie wojny i konflikty odpowiadają narody i nacjonalizmy, nie ma imperiów i imperializmów. To jaskrawe zaprzeczenie prawdy historycznej, bo I wojna światowa wybuchła na skutek zderzenia imperializmów, a II wojna w wyniku starcia dwóch ideologii imperialno-totalitarnych.

Czy owe ideologie, nazizm i komunizm są przynajmniej na wystawie pokazane symetrycznie?

W najmniejszym stopniu tak nie jest. Tu, dla kontrastu, polecilibym porównanie ekspozycji brukselskiej z naszym Muzeum II Wojny Światowej, też przecież budzącym wiele kontrowersji. W Gdańsku niemiecki nazizm jest pokazany obok sowieckiego komunizmu jako dwa wielkie zbrodnicze systemy odpowiadające za II wojnę światową. W Domu Europejskiej Historii sporo miejsca poświęcono Hitlerowi, ale z zaznaczeniem, że źródłem nazizmu był nacjonalizm, natomiast komunizm jest pokazany jako dobra odpowiedź na nacjonalizm, jako właściwa reakcja na złoto. I to

jest podkreślone bardzo mocno, czymś w rodzaju ołtarza zbudowanego dla uhonorowania Manifestu Komunistycznego na I piętrze wystawy. Marksizm został przedstawiony jako „wyzwolicielski, płomienny ruch protestu” – to cytat z przewodnika.

A co z milionami ofiar komunizmu?

Dowiadujemy się, że ów szlachetny ruch miał w XX wieku swoje kłopoty związane z niewłaściwą jego implementacją w Europie Wschodniej. Opiswane są one jednak bardzo łagodnie i od razu zrównywane tym, co dzieje się w tym samym czasie w Europie Zachodniej, gdzie po II wojnie jest równie źle, a nawet gorzej. Za zimną wojnę odpowiadają Stany Zjednoczone i ewentualnie Związek Sowiecki, a obie strony Europy w jej wyniku cierpiały symetrycznie. Zdają sobie sprawę, że brzmi to niewiarygodnie, ale takie właśnie jest przesłanie wystawy.

Komu należy przypisać autorstwo tego „przestania”?

Pamiętajmy, że ta opowieść powstawała wiele lat i została napisana na konkretne polityczne zamówienie przewodniczącego Parlamentu Europejskiego Hansa Geonga Pottingera. Prof. Włodzimierz Borodziej, stojący na czele rady naukowej muzeum, wykonał je skrupulatnie i wyszła wizja polityki historycznej... nawet nie niemieckiej, a raczej niemieckiej socjaldemokracji, wizja antyamerykańska, inspirowana marksizmem. Prowadzi to wszystko do dramatycznej karykatury, której ofiarą nie jest tylko polska pamięć, ale pamięć każdego narodu z osobna i kultury europejskiej jako całości.

Jak prof. Borodziej, niegdyś prorektor UW, broni tej karykatury?

Nie znam żadnej publicznej wypowiedzi profesora w tej sprawie, poza jedną uwagą natury ogólnej, że każdy, kto krytykuje wizję historii przedstawioną w Brukseli, czyni to z pozycji nacjonalistycznych. Jest to, mówiąc kolokwialnie, odwracanie kota ogonem, bo – jeszcze raz to podkreślę – krytykuję wystawę nie z perspektywy polskiej, narodowej, ale w imieniu każdego, kto szanuje tradycję i dorobek kulturowy Europy. Z kolei na pytanie o to, z kim konsultowano pomysł wystawy, prof. Borodziej odpowiadał, że z nikim, bo konsultacje z poszczególnymi państwami członkowskimi nigdy by nie doprowadziły do konsensusu, więc ktoś musiał wziąć na siebie tę odpowiedzialność. I wziął, w sposób – powiem wprost – autorytarny. Bo to jest imperialna i autorytarna wizja historii rzutowana z centrum SPD

na całą Europę. W tej wizji z pewnością nie rozpozna się żaden Francuz, Hiszpan, Włoch czy Portugalczyk, który czuje jakąkolwiek więź z tradycją europejską.

Jak można w Domu Europejskiej Historii abstrahować od faktu, skąd się wzięła UE, kim byli i w co wierzyli jej założyciele, Schuman czy Adenauer?

Jest tu oczywiście sala, gdzie znajdują się popiersia ojców założycieli, jest nawet poparcie dla tej idei wyrażone przez papieża Piusa XII. To jeden z trzech papieży uwzględnionych w ekspozycji. Drugi to Paweł VI, pokazany w kontekście encykliki „Humanae vitae”, której egzemplarz eksponowany jest wraz z potwornymi szczypcami do wykonywania aborcji, z jasnym przestaniem, że Kościół odpowiada za cierpienia milionów kobiet. Trzecim papieżem jest Franciszek, z cytatem stawiającym Unię Europejską. Przesłanie wystawy jest bowiem klasycznie ideologiczne: wędrujemy z ciemności do światła. Przed pojawieniem się wspólnego projektu Europa była piekłem. Źródłem zła były oczywiście chrześcijaństwo i nacjonalizm. Na piątym, ostatnim piętrze dochodzimy do raju, uosobionego wielkim portretem przewodniczącego Van Rompuy'a odbierającego Nagrodę Nobla przyznaną UE.

Dla Jana Pawła II nie znalazło się miejsce, nawet w kontekście obalenia komunizmu? Jan Paweł II nie pojawia się na tej wystawie. Rok 1989 podsumowany jest 6-minutowym filmem, z czego ponad 5 minut poświęcone jest Niemcom, od ucieczek z NRD, po obalenie muru berlińskiego. Polska jest na drugim miejscu, więc nie powinniśmy czuć się pokrzywdzeni, około minuty zajmuje opowieść o Okrągłym Stole i wyborach 4 czerwca. Skąd się ten stół wziął i kogo reprezen-

towała opozycja, nie wiadomo. Absolutnie dominuje jednak rewolucja demokratyczna w Niemczech.

Jakie jeszcze nazwiska, dzieła, cytaty związane są z Polską na tej wystawie?

Chronologicznie pierwszym przykładem polskości jest „Trylogia” Sienkiewicza, wyłożona blisko Manifestu Komunistycznego – jako ciemny kontrast jasności. „Trylogia” pojawia się w towarzystwie innych podobnych jej książek, zatruwających europejskie dusze nacjonalizmem, który w efekcie doprowadził do I wojny światowej. Drugim polskim nazwiskiem, które się pojawia, jest Feliks Dzierżyński, w kontekście ciekawego eksperymentu, jakim był Kraj Rad. Eksperymentu nieudanego, bo musiał mierzyć się z potwornym białym terrorem, walczyć z interwencją krajów kapitalistycznych. Odpowiedzią na to był terror czerwony, który reprezentuje właśnie Dzierżyński, widoczny na dużym zdjęciu. I to jest pierwsza polska twarz pokazana na tej wystawie. Józef Piłsudski pojawia się w formie fajansowej figurki, oczywiście jako przykład autorytaryzmów typowych dla okresu międzywojennego w Europie.

Aż strach pytać, jak przedstawiona została II wojna światowa.

Główny nacisk położony jest na cierpienia ludności cywilnej, z pewnością słusznie. Tyle tylko, że znów charakterystyczna jest hierarchizacja ofiar wojny. Opowieść o nich zaczyna się od niemieckich wypędzonych. Budzi współczucie ogromne zdjęcie wymizerowanej rodziny opuszczającej wschodnią część Rzeszy w 1945 roku. Są oczywiście i inne fotografie, są partyzanci białoruscy, nieznane ofiary publicznych egzekucji, a na koniec młoda, elegancko ubrana kobieta, przedstawiona jako Polka, która wychodzi z obozu dipisów, stwo-

zonego dla osób, które znalazły się po wojnie poza swoim państwem. To jest cały obraz polskich cierpień w czasie II wojny światowej.

A jak pokazany został Holocaust?

Zagłada Żydów jest oczywiście ważnym, choć równie źle przedstawionym tematem, i nie ja jeden tak uważam, ale historycy Holocaustu. Za to autorzy wystawy „wynagradzają” słabość tego wątku na piętrze poświęconym pamięci. To bardzo przykry fragment wystawy dla każdego historyka, zwłaszcza polskiego. Pamięć o Holocaustie znów jest bowiem pokazana jako zderzenie światła z ciemnością. Światło to pamięć niemiecka i austriacka. Mówienie o pamięci austriackiej jako wzorcowej wydaje mi się szyderstwem. To Austriacy tworzyli „elitę” wszystkich obozów zagłady, czego ani oni, ani świat zdaje się nie wiedzieć, zaś akurat ta grupa narodowościowa jest najmniej liczna ze wszystkich odwiedzających Auschwitz. Austriacy nie chcą tam jeździć, wypierają Holocaust ze swojej pamięci, uważają się za ofiary II wojny światowej, podczas gdy byli aktywnymi sprawcami.

Pokazuje to choćby przykład obozu w Gusen, miejsca zagłady polskiej inteligencji, o którym Austriacy jakoś pamiętać nie chcą.

A tu są wzorem dobrej pamięci, zaś jako antywzór pokazana jest Polska, a obok niej Francja i Ukraina. Polska reprezentowana jest przez książkę Jana Tomasza Grossa, a komunikat z tabletu wyjaśnia, że Polacy po wojnie wymazali z pamięci Holocaust, bo rządzący chcieli podkreślić jedynie rolę komunistycznej partyzantki. Nie ma, rzecz jasna, żadnej informacji o największej liczbie Sprawiedliwych wśród Narodów Świata czy akcji Żegota.

ciąg dalszy na str. 15

Trybunał... sprawiedliwy?

Polityka niemiecka – bez względu na to, kto rządzi w Berlinie – jest bardzo wrażliwa na takie próby. Najlepszym dowodem – rozwijane od kilkunastu miesięcy niemieckie natarcie polityczno-propagandowe (także z udziałem Komisji Europejskiej i wkrótce, jak sądzę, wspomnianego Trybunału Sprawiedliwości w Luksemburgu) na rząd polski, zaangażowany w polityczny projekt Międzyomorza. Ten projekt psuje niemiecką koncepcję polityczną Mitteleuropę XXI wieku i dlatego rząd niemiecki Angeli Merkel czyni wiele (tak „za granicą”, jak na polskich ulicach – przy pomocy BND-owskiej agentury), by PiS-owski rząd premier Beaty Szydło zastąpić jakimś rządem „stronictwa pruskiego”, Platformy Obywatelskiej: postusznym, bezwolnym i usłużnym wobec Berlina.

Po 25 września (gdy Merkel, jak wiele wskazuje, zachowa fotel kanclerski) wielu komentatorów w Polsce spodziewa się zmasowanego ataku politycznego ze strony niemieckiej na obecne polskie władze, z udziałem i Komisji Europejskiej, i Trybunału Sprawiedliwości w Luksemburgu, i niemieckich mediów, i – rzecz jasna – jakże rozbudowanej po 1989 roku niemieckiej agentury wpływu w Polsce. Zapewne i finansowy grandziarz, „filantrop”

ciąg dalszy ze str. 7

Soros nie poskąpi pieniędzy na nowe zadymy uliczne i „majdany”... Właśnie Komisja Europejska przeszła do drugiego etapu ataku na Polskę, wyznaczając Warszawie miesięczny termin na zrównanie wieku emerytalnego sędziów i sędzin oraz na ograniczenie roli ministra sprawiedliwości w nominowaniu prezesów sądów. W obydwu przypadkach Komisja Europejska nie ma żadnego traktatowego upoważnienia do ingerencji w wewnętrzne sprawy Polski: wtrąca się wyłącznie z powodów politycznych, wyżej wspomnianych. Tak właśnie odpowiedział KE polski rząd. Komisarze brukselscy grożą jednak – w przypadku niespełnienia ich listy bolszewickiego dyktatu – skierowaniem sprawy do Trybunału w Luksemburgu, którego orzecznictwo realizuje nie tyle sprawiedliwość, co niemiecką politykę.

Czy pierwszy od 1989 roku polski rząd, wolny od postkomunistycznych uzależnień i odporny na „europejską sprawiedliwość po niemiecku” przetrwa tę gorąco zapowiadającą się jesień? Sądzę, że tak, o ile nie zabraknie mu konsekwencji i odwagi w dotychczasowej linii politycznej, która nadal przysparza mu obywatelskiego poparcia, konfrontując naród polski z kurczącą się jednak powoli (jak pokazują sondaże) polskojęzyczną „wspólnotą rozbójniczą”. □

Marian Miszański

Prawdziwe oblicze Kościuszki

Piotr Witt

Portret bohatera jest zbiorowym dziełem epoki. Rzeczywiste cechy modela bywają w nim wykorzystane tylko wówczas, gdy wymaga tego logika Historii.

Bohater Polski i Stanów Zjednoczonych był sławny za życia, popularny jak przed nim żaden Polak, wielokrotnie portretowany w kraju i za granicą. A jednak żaden z jego znanych portretów nie był robiony z natury.

W Londynie, dokąd przybył zwolniony z więzienia przez cara Pawła I, krył się przed rysownikami i malarzami. Po drodze z Petersburga, w Sztokholmie odmówił intendentowi dworu szwedzkiego Pehr Thamowi, który błagał go o pozowanie w imieniu profesora malarstwa Bredy. Czy było coś w jego twarzy, jakiś rys, którego nie chciał upowszechnić?

Jego twarzy trudno było się przyjrzeć, a cóż dopiero zapamiętać ją i wiernie oddać w portrecie. Od wyjścia z więzienia unikał światła.

Nielicznych wybranych przyjmował po ciemku, w pokoju o zastoniętych oknach. Mimo to, znanych jest kilka jego rozmaitych portretów z tamtej epoki odbitych i rozprzedanych w setkach egzemplarzy.

Cudzoziemcy w dobrej wierze kopiowali wizerunki robione przez Polaków. Cóż, kiedy żadnemu polskiemu artyście również nie było dane malować Naczelnika z natury. Portrety jednak powstawały jedne po drugich. Na uroczystość przysięgi na Rynku Krakowskim, 24 marca 1794 roku obecni przystroili się w jego portreciki i sylwetki. Nosili je u czapek na piersiach, w klamrze u pasa, w pierścionkach.

Jakie to oblicze?

Chapman w Londynie 1794 przedstawia szczerą twarz o wielkich oczach. Aby mieć podobne spojrzenie, elegantki z całej Europy przybywały do Londynu i płaciły fortunę Wardowi, Coswayowi, Barto-

lozziemu – głośnym artyście. Wielkie, marzycielskie oczy bohatera, powiększone jeszcze przez Coswaya, a dwa lata później i przez Grassiego, zostały spopularyzowane przez Antoniego Oleszczyńskiego w wysokonaktadowym stalorycie nazajutrz po Powstaniu Listopadowym i stały się od tej pory kanonem wszelkich wizerunków Naczelnika. Lecz Ludwik Marteau, portrecista eleganckiej Warszawy u schyłku XVIII wieku rysuje pulchną twarz o szczupłym nosku i małych oczach.

Na włoskim sztychu odbitym u Antonia Zatta w Wenecji Kościuszko nosi warkocz z tyłu głowy, wstążeczkę z lokami zawiązaną nad uchem i krótko przystrzyżone wąsyki. Norblin przedstawia twarz o grubych rysach, brzydkim nosie i wystających kościach policzkowych. Marteau – głowę okrągłą jak kula o małych, kobiecych ustach w gładkiej i pulchnej twarzy. Ortowski daje Kościuszcze włosy ciemne i rozwichrzone, Marteau – jasne i starannie u fryzowane.

A cóż za różnorodność kostiumu. Dla artystów słabiej zorientowanych w geografii, Kościuszko był przede wszystkim bohaterem wschodnich awantur. Przedstawiali go więc w kontuszu wystylizowanym na bałkański strój narodowy (Franciszek Huttemann i Henryk J. Fenningh), w stroju watażki kozackiego (Werner i Hood w Londynie), czy też kaukaskiego dżygita w białym mundurze (mylnym z chłopską sukmaną!) z patronaszami na piersiach, pasem i ładownicą. W wizerunku jakiegoś bezimiennego sztycharza występuje nawet w turbanie na głowie, przybranym strusimi piórami i sznurami peret, jak jakiś basza.

Jak wyglądał naprawdę? Chciałoby się przecież wiedzieć, czy doniosłymi wojnami naszej historii i historii Stanów Zjednoczo-

nych kierował dowódca o wyglądzie chłopa, księdza, czy rzymskiego legionisty. Zachował się szczęśliwie wizerunek całkowicie wierny. Podobieństwo gwarantuje specjalny aparat użyty do sporządzenia portretu, jak również ideologia przyświecająca procedurze portretowania mechanicznego.

W połowie lat 1770 uczony pastor kalwiński z Genewy wystąpił z nauką o ścisłym związku między rysami twarzy i cechami charakteru ludzkiego, a nawet przeznaczenia. Zgodnie z tą zasadą Caspar Lavater przestudiował wszystkie części głowy, sklasyfikował je, wyodrębnił, ustanowił prawa – najczęściej całkowicie dowolne – o podobieństwie charakteru ludzkiego do cech widocznych w... pyskach zwierząt. Epoka Rewolucji Francuskiej – antyreligijna i antychrześcijańska – chętnie żywiła się przesadami. Teoria Lavatera, potępiona przez Akademię Berlińską, doczekała się wielu zwolenników w rewolucyjnym Paryżu, i także w reszcie Europy.

W epokach wielkich przemian istnieje szczególne zapotrzebowanie na „gwarantowane klucze” do poznawania ludzkiej duszy. I oto, dzięki wskazówkom uczonego pastora można się ustrzec donosiela rozpoznając jego podstępny charakter – po kształcie lisiego nosa, można w porę rozpoznać okrucieństwo w wilczym wyrazie innej twarzy. Rozpoznać przyjaciela w rysach twarzy podobnych do pinczera lub mopsa.

Rysy twarzy należy przedstawiać w portrecie dokładnie, skoro rysunek ucha, policzków, czy oprawy oczu są równie doniosłym dokumentem, jak zdjęcie rentgenowskie płuc dla współczesnego ftzyjatri, pełne treści, niby litery alfabetu, którym spodobało się Naturze zapisać swoje plany w ludzkich obliczach.

Miedzioryt – „Z szablą podniesioną ku niebu” – F. Schroeter (na podstawie portretu Quenedajaja)

Portret zdjęty w fizjotrasie. Jedyny pewny wizerunek z natury (akwafinta)

Wawel (fot. P. Fedorowicz)

W 1784 roku wiolonczelista opery królewskiej w Wersalu skonstruował aparat do mechanicznego portretowania „bez znajomości rysunku”. Nazwał go fizjonotrasem. Zasadę wynalazku Gillesa Chretien stanowił pantograf - przyrząd używany wcześniej w pracowniach architektonicznych do mechanicznego przeniesienia rysunku. Rysownik wodził ramieniem pantografu baczając, aby przecięcie nitki w wizjerze poruszało się po konturze portretowanej twarzy. Następnie ten sam pantograf zmniejszał rysunek do rozmiarów krążka o średnicy 5 cm. Z kolei sztycharz przenosił go na płytę rytowniczą.

Za Rewolucji, po utracie zajęcia w związku z rozwiązaniem orkiestry królewskiej, Chretien wszedł w spółkę z prowincjonalnym miniaturzystą nazwiskiem Queneday. Założyli warsztat w Palais-Royal, gdzie na miejsku wykonywali portrety. Mieli rozległą klientelę. Turyści oblegali aparat, jako jedną z osobliwości Paryża. Sądząc po ilości zachowanych wizerunków, między 1790 i 1830 rokiem

wśród portretowanych było wielu Polaków.

Do warsztatu Quenedaya wybrał się również Kościuszko w towarzystwie starego współpracownika i przyjaciela Tadeusza Mostowskiego. Przybył do Paryża z początkiem roku 1793, w nadziei otrzymania od Francji poparcia dla planowanego powstania. Został tutaj do lata. (Francuzi odmówili angażowania się w polsko-rosyjskie problemy). Zwyczajny seans „kopiowania natury” trwał cztery do sześciu minut. Może Kościuszko artysta poświęcił więcej czasu... Polski generał od czasu amerykańskiej wojny o niepodległość i ostatniej wojny rosyjsko-polskiej był znany w Paryżu, wielbiony i opromieniony sławą bohatera. W sierpniu poprzedniego roku Zgromadzenie Narodowe nadało mu obywatelstwo honorowe Francji jako jednemu z tych, którzy „pismami swymi i odwagą swoją służyli sprawie wolności i zgotowali wyswobodzenie ludów”. Było to najwyższe wyróżnienie. Republika udzieliła go tylko osiemnastu najwybitniejszym mężom epoki. Otrzymali je między innymi Jerzy Waszyngton i Fryderyk Schiller.

Rok później (1794) Kościuszko stał się najpopularniejszym człowiekiem Europy. Wybuch rewolucji w Polsce i zwycięstwo pod Racławicami spowodowały nagły popyt na jego podobizny. Queneday przypomniał sobie ubiegłorocznego klienta, odszukał kliszę, polecił sztycharzowi Danloux dodać szablę i odbił większą ilość wizerunków, opatrując je napisem reklamowym widocznym u dołu ryciny „do nabycia u Quenedaya, ulica Nowa Polna itd...”. Tak powstał wielokrotnie później powtarzany wizerunek „z szablą wzniesioną ku niebu”.

Prawdziwy portret Kościuszki nigdy nie był opublikowany. Jedyne w Polsce, a może i na świecie jego egzemplarz znajduje się w krakowskim Muzeum Czartoryskich. Ten wizerunek Quenedaya musiał

Prawdopodobnie ostatni wizerunek Naczelnika przed śmiercią. Nigdy nie publikowany (Zb. prywatne)

rozczarować bohatera polskiej rewolucji, przedstawianego zazwyczaj jako konny bohater wiodący wojsko do ataku. Twarz portretowanego nie nosi znamion bohaterских. Brak jej szczyptych i mocnych rysów nieustrudzonego jeźdźca. Nie ma kwadratowego podbródka - człowieka czynu, w który wyposażył ją Oleszczyński, ani wielkich oczu, które dodali jej Cosway i Grassi. Przeciwnie, ta twarz jest pulchna, o mało znaczącym rysunku nosa, ust, podbródka. Oblicze intelektualisty, na którym w okolicach pięćdziesiątki malują się już ujemne strony siedzącego trybu życia.

Ze swymi długimi włosami Kościuszko prezentuje się jako elegant ubrany i uczesany według najnowszej paryskiej mody. Długie włosy opadające na ramiona będzie nosił generał Bonaparte, jeszcze jako Konsul Republiki. Paryżanin Benjamin Franklin zachowa je do końca życia. Po latach ta moda zniknie. Chodźko spisując wspomnienia w połowie XIX wieku widuje długie włosy już tylko na głowach wiejskich proboszczów. □

Dom Europejskiej Historii

ciąg dalszy ze str. 13

Ale najbardziej dramatyczne dla mnie jest właśnie zestawienie wzorcowej niemieckiej i austriackiej pamięci z Polską jako chłopcem do bicia. Na ścianie widnieją słowa przeprosin wypowiedziane przez prezydenta Kwaśniewskiego w Jedwabnem w imieniu narodu polskiego, a komentarz z tabletu uzupełnia, że naród polski wciąż jeszcze nie dorósł do tych słów.

Czy ta niebywała ekspozycja została w jakiś sposób oficjalnie przez kogoś oprotestowana?

Ubolewam bardzo, że nie spotkałem, jak dotąd, żadnego głosu w tej sprawie ze strony polskich europarlamentarzystów. Mamy bowiem do czynienia z muzeum firmowanym przez Parlament Europejski. Trzeba było więc zaprotestować, czywi-

ście nie w imieniu Polski, lecz zmobilizować do tego wszystkich kulturalnych, cywilizowanych ludzi zasiadających w PE. Bo jeszcze raz powtórzę: ta wystawa obraża nie tylko Polskę, ale całą kulturę i cywilizację europejską. Pamięć o wspólnej historii redukuje do skrajnego, ideologicznego schematu. Powinniśmy w odpowiedzi na to budować szeroką koalicję w obronie Bacha, Szekspira, Mozarta i Chopina, a przeciw prymitywnej, antynarodowej, antychrześcijańskiej i antykulturalnej wizji dziejów Europy.

Na ile skuteczna może się okazać ta wizja? Kto w nią uwierzy?

Jest pewien element budzący nadzieję. Otóż obok nas, uczestników międzynarodowej konferencji, zwiedzała wystawę wycieczka szkolna. Te dzieci były śmiertelnie znudzone, bo rzeczywiście – w

porównaniu z nowoczesnymi muzeami narracyjnymi, takimi jak choćby Muzeum Powstania Warszawskiego czy Muzeum II Wojny Światowej, w Domu Europejskiej Historii po prostu wieje nudą. Nie ma tu nie tylko kultury wysokiej, ale nawet kultury masowej. Nie ma nie tylko Festiwalu Eurowizji, ale nawet Beatlesów, a przecież popularna muzyka była istotnym elementem jednoczącym Europę w latach 60., dla nas, polskich słuchaczy Radia Luxemburg, nawet bardzo ważnym. To jest topatologiczne muzeum ideologiczne, zrealizowane na poziomie muzeum historii partii w Moskwie. Są zatem duże szanse, że ten przekaz nie będzie działał.

To rzeczywiście najbardziej optymistyczny akcent na koniec naszej rozmowy. □

Rozmawiał Piotr Legutko
(Gość Niedzielny)

Rekolekcje kapłańskie na Korsyce

ks. Tomasz Sokół

Korsyka – Piękna Wyspa (L'Île de Beauté), jak zwa ją Francuzi i na pewno w pełni zasługuje on na swoje określenie. Mówi się tu, że Bóg wpuścił na środku Morza Śródziemnego kawałek A'p.

Położona zaledwie 83 km od wybrzeża włoskiego i 180 km od brzegów Francji, Korsyka jest wyspą pokrytą górami, a najwyższy jej szczyt to Cinto 2710 m n.p.m. Wiele kilometrów tonących w stońcu plaż sąsiaduje tu z pasmami gór.

Miasto portowe na zachodnim wybrzeżu wyspy. Dzisiaj Bastia stała się centrum handlowym i gospodarczym Korsyki. Ośrodek pełni rolę portu tranzytowego. Piękne widoki na morze (z turkusową wodą) i oddaloną o 12 km od Bonifacio, Sardinia, roztaczają się z placu du Marché i Placu Manichelle; Église Sainte-Marie Majeure z XIV w., gotycki kościół z tego samego okresu XIV w. Église Saint-Dominique.

W słonecznym pejzażu pięknej Korsyki, od poniedziałku 4 września do piątku 8 września, odbyły się doroczne rekolekcje kapłańskie księży pracujących duszpastersko w Polskiej Misji Katolickiej we Francji.

Pobyt na Korsyce rozpoczęliśmy od poniedziałkowej Mszy św. i od konferencji wprowadzającej o. Józefa Augustyna SJ, który poprowadził ćwiczenia duchowe dla kapłanów. Jakże istotnym punktem tych początkowych rozważań były słowa o godności człowieka, o godności i radości kapłańskiej, które stały się doskonałą okazją do wprowadzenia w rekolekcyjnego ducha i w braterską atmosferę jej uczestników.

Wtorek był dniem formacyjnym, który wprowadził księży w aktualne zagadnienia dotyczące codziennego funkcjonowania i rocznej działalności duszpasterskiej PMK we Francji. Przewodniczył mu Rektor Misji ks. Bogusław Brzyś. W pierwszej części, tzw. formacyjnej, jej prelegentami byli m.in. Ks. Rektor, ks. dr prał. Krystian Gawron wicerektor PMK, ks. Paweł Witkowski proboszcz parafii Wniebowzięcia NMP w Paryżu oraz ks. Łukasz Skawiński proboszcz parafii w Lyonie.

Tematyka dotyczyła takiej problematyki duszpasterskiej jak: „Pierwsze Forum Duszpastersko-misyjne” i „Od wizji lokalnej do wizji prorockiej”, następnie dyskusja – uczestnicy „Dnia Formacyjnego” przeszli do wspólnej pracy w grupach, aby na zakończenie tej części programu, wrócić z opracowanymi i przedyskutowanymi wnioskami. Ciekawą inicjatywą tegorocznego Zjazdu, stała się ankieta, adresowana do księży, a także do ludzi świeckich, którzy otrzymują ją w swych parafiach, by wypełnić jej zawartość i przelać do Rektoratu. Będzie to obraz duszpasterskiej troski i zaangażowania, na który trzeba będzie zwrócić uwagę w tegorocznej pracy w poszczególnych parafiach i wspólnotach polonijnych. Wśród poruszanych tematów znalazł się także „Program duszpasterski Kościoła w Polsce”, zatytułowany „Duch, który umacnia miłość”.

W drugiej części „Dnia Formacyjnego”, przedstawiono zagadnienia: Listy z wyrazami pamięci od całej naszej kapłańskiej Wspólnoty dla przedstawicieli Episkopatu Polski i Francji, a także księży,

k którzy z przyczyn chorobowych nie mogli przybyć na Korsykę; – nominacje i zmiany w parafiach, sytuacje i projekty na przyszłość Stowarzyszenia Concorde; – najbliższe prace remontowe polskiego Seminarium w Issy-les-Moulineaux; – propozycje pielgrzymek organizowanych przez PMK we Francji; – przygotowania PMK do przyszłorocznych uroczystości 100 rocznicy Odzyskania przez Polskę Niepodległości; – aktualne wnioski, dotyczące szafarza bierzowania w duszpasterstwie polskim i propozycje Rekolekcji w 2018 r.

W godzinach popołudniowych wszyscy uczestnicy Rekolekcji mogli podziwiać uroki i piękno korsykańskiej ziemi, jej plaż i górskich szczytów.

Kolejne dni tegorocznych ćwiczeń duchowych, jakie przeżyaliśmy w Domu PMK św. Jacka na Korsyce, skupiały się wokół formacyjnych konferencji, które głosił o. Józef Augustyn. Dlatego warto wspomnieć w tym miejscu kilka ważnych i pięknych myśli, jakie zapadły nie jednemu z nas, głęboko w serce.

Ty Panie jesteś zawsze blisko grzesznika

„Byłeś, jesteś i będziesz moim Dobrym Pasterzem. Niekiedy zdaje mi się, że jesteś gdzieś daleko, jakby na horyzoncie mojego życia. Są to jednak jedynie moje odczucia, zafałszowane obawami o siebie, nienasyconymi głodami, lękami. Ty byłeś zawsze blisko, także wtedy, gdy wydawało mi się, iż jesteś daleko. Grzesznik jest zawsze daleko, ale Ty jesteś blisko niego. Nawet, jeżeli tyle razy ujawniała się moja kruchość i ułomność, to jednak nigdy nie wyrzekłem się Ciebie, nie zrezygnowałem z Twojej miłości, z Twojej przyjaźni, z bycia Twoim dzieckiem.

Chwile słabości i ludzkiej kruchości były jedynie bolesnym impulsem, by ciągle na nowo odkrywać Twoją obecność, Twoje miłosierdzie, Twoje ojcostwo, Twoją przyjaźń, Twoją miłość. Pociągające mnie, Panie, zawsze ku sobie. Daj mi doświadczyć i dzisiaj, z nową mocą, Twojej delikatnej i czutej miłości.

„Panie, gdzie mieszkasz?” (J 1, 38) – pytam Cię dzisiaj. Pokaż mi drogę, otwórz przede mną Twoje serca, pragnę powierzyć Ci całe moje życie. Tak często chodziłem koło Twojego domu, ale do Twego domu nie wszedłem. Zaprosz mnie, Panie, do siebie, do Twojego domu. „Tak zamieszkać w domu Pańskim po najdłuższej chwili” (Ps 23, 6).

Nie chcę składać, kolejny już raz, pustych obietnic, jedynie po, to by uspokoić samego siebie. Deklaruję jednak moje mocne pragnienia, które Ty sam – jak wierzę – wlewasz w moje serce, by należeć całkowicie tylko do Ciebie. Pragnę zdać się całkowicie na Ciebie, jako na mojego Ojca, Pasterza, Przyjaciela, Oblubieńca. „Wszystko moje jest Twoje, a Twoje jest moje” (J 17, 10). W Jezusie, Twoim Umiłowanym Synu, i poprzez Niego otrzymuję Ciebie, jako Ojca, w Ojcu i dzięki Niemu mam wszystko.

Cała wizja mojego życia i tego, co w życiu mam robić, jak mam rozwiązywać moje problemy, jak akceptować bolesne doświadczenia,

jak mam walczyć i zmagać się z moimi namiętnościami, wszystko to stanie się jasne, gdy przyjmę Twoją ojcowską miłość, zwiążę się z Tobą, jak oblubienica z Oblubieńcem, jak przyjaciel z Przyjacielem, jak służka z Panem, jak dziecko z Ojcem i Matką.

Rodzinne spotkania Jezusa Zmartwychwstałego

W spotkaniach Jezusa Zmartwychwstałego z kobietami, Marią Magdaleną, Apostołami, Tomaszem, Piotrem, Janem uderza niezwykle klimat bliskości, serdeczności, intymności. Spotkania te nie mają charakteru uroczystych „objawień”, jakie miało miejsce na Górze Synaj, gdy Jahwe wręczył Mojżeszowi Dekalog. Nie są też podobne do objawienia się Jezusa na Górze Tabor. Objawienia Jezusa Zmartwychwstałego to małe rodzinne spotkania w gronie przyjaciół. W czasie spotkań panuje klimat ciepła, pokoju, pocieszenia. Są to bardzo intymne spotkania. Jezus zachowuje się jak bardzo bliska osoba, członek rodziny, przyjaciel domu. Jest bezpośredni, serdeczny.

Fundamentalnym wrogiem intymności jest zawsze lęk. To lęk sprawia, że zachowujemy dystans, stosowną odległość, chłód. Boimy się kolejnych ran. Człowiek boi się, że zbliżając się zbyt blisko kogoś, zostanie zraniony kolejny raz. Nie można stworzyć klimatu intymności, gdy jedna strona kieruje się podejrzliwością, nieufnością, zachowuje chłód, zimny dystans.

Bliskość Jezusa jest czystym darem, taską. Nie musimy na nią zastugiwać. Nam się nie raz wydaje, że przyjaźń Jezusa trzeba sobie wykupić, wypracować ją. Ale opór wobec taski i daru, na który nie zastugujemy, jest reakcją naszej ludzkiej pychy, która nie chce od nikogo zależeć i jednocześnie do nikogo należeć.

Dziękujemy za bliskość i intymność z Jezusem. Prosimy o gotowość serca, przyjęcia Go z pełnym zaufaniem. Prosimy o otwartość i odwagę, które pozwolą nam wprowadzić Jezusa w nasze życie, we wszystkie nasze sprawy i problemy, także te najtrudniejsze, najbardziej bolesne. Prosimy, abyśmy zobaczyli całą bezsens bronienia się przed bliskością Jezusa. Rozmawiajmy z całą szczerością, otwartością i zaufaniem o tym wszystkim, co w naszym życiu jest najtrudniejsze, najbardziej wstydlive, bolesne, zranione. Prosimy, aby umocniła, pocieszyła i dodała nam odwagi Jego intymna bliskość, Jego zaufanie do nas.

Obecność Matki Chrystusa w życiu człowieka

Ta wspaniała prawda prowadzi nas do przekonania, aby nigdy nie tracić wiary i ludzkiego serca. Maryja przyszła na świat w czasie, kiedy niektórzy utracili nadzieję, tak naprawdę sądzili, że wszystko zostało stracone. Dzisiaj bardzo mocno czerpmy korzyść z tej duchowej lekcji. My również ulegamy zniechęceniu, kiedy wzywając niebiosa o odczuwalne wsparcie, nasze prośby nie zostają wysłuchane. Czasami Bóg zwleka, wydaje się nam, że całkowicie o nas zapomina, aż znajdziemy się na skraju przepaści, nim wyciągnie swą pomocną i miłosierną dłoń. Nie zniechęcajmy się, więc i nie ustawiamy w szczerej modlitwie! Ojciec Niebieski wkroczy w tej właśnie chwili, kiedy będziemy się uważać za całkowicie odrzuconych, bądź upadłych. Ale właśnie wtedy, jeśli będziemy mieć całkowitą ufność w nieustanną obecność Boga w naszym życiu, spotka nas wspaniała nagroda – wieczność!

Dziękujemy Opatrzności Bożej za ten wspaniały czas rekolekcji na Korsyce, dziękujemy inicjatorowi tych duchowych ćwiczeń ks. Bogustawowi Brzysiovi Rektorowi PMK we Francji, wyrażamy szczególną wdzięczność za bratersko sprawowaną i przeżywaną Eucharystię, wspólne modlitwy w kościele, adorację Najświętszego Sakramentu, za przypomnienie potrzeby codziennego poświęcenia się Najświętszemu Sercu Jezusa, za rozmowy z rekolekcjonistą o. Józefem Augustynem SJ, za dialog kaptkański, wśród zacisza przyrody wokół Domu, św. Jacka na Korsyce, w czasie braterskiego i wieczornego spotkania, za spotkanie polskich kaptanów z Biskupem Ajaccio Olivierem de Germa, który w piękny i głęboki sposób, przybliżył nam sytuację Kościoła katolickiego na Korsyce. Dziękujemy Siostram Marij Niepokalanej i paniom świeckim, które na co dzień dbały o nasz codzienny stół i porządek, aby nikomu niczego nie brakowało. Słowa nie są w stanie wyrazić w pełni tego, co jako kaptani przeżyliśmy w sercu. Niech uczyni to modlitwa „Aktu osobistego oddania się Sercu Jezusowemu”: – Boskie Serce Jezusa! Ty bądź moją miłością i drogą mojego życia (...) Serce pełne miłości! Przygarnij mnie do siebie i spraw abym poznał Ojca. Niech Twoja miłość – hojny dar Ducha św. – tak głęboko przeniknie moje serce, żebym zawsze pamiętał o Tobie i wiernie naśladował Ciebie" (...).

(fot. ks. M. Mazur)

Podaruj Dzieciom Marzenia

To już kolejny raz, kiedy francuska Polonia gościła wychowanków polskich domów dziecka, a dzieci miały możliwość i radość poznać stolicę Francji.

Tym razem do Paryżu przyjechały kilkusobowe reprezentacje domów dziecka z Ostrołki, Kisielan, Równego, Oświęcimia, Kęt, Wyszkowa, Woli Gałęzowskiej i Julina w Kaliskach, a także dzieci z kilku rodzin zastępczych.

Przygoda paryska młodych podróżników mogła się zrealizować dzięki wielu wspaniałym ludziom dobrej woli: pracownikom Ambasady RP w Paryżu z ówczesnym Chargé d'affaires Dariuszem Wiśniewskim, który osobiście spotkał się z dziećmi w ambasadzie, panu Michelowi Doboszowi, który w ambasadzie był dzieci przewodnikiem, panu Dariuszowi Długoszowi pracownikowi Luwru, który pięćdziesięciosobową wycieczkę z Polski po największym muzeum na świecie oprowadził, pani Kasi, która wystawiła grupowy bilet na określony dzień i godzinę, pani Danusi Pareńskiej, która przez cztery dni pokazywała Paryż i opowiadała o nim, panu Jarkowi i Kasi Widta - pracownikom ambasady, którzy przygotowali iście królewski posiłek dla dzieci i młodzieży, panu Januszowi Halczewskiemu, który aparatem fotograficznym uwiecznił te niezapomniane

chwile, pracownikom Disneylandu i ekipie Mc Donalda, dzięki której młodzi Polacy mogli spędzić bajeczny dzień w parku rozrywki... Wszystkim im, a także osobom, których nie sposób z imienia i nazwiska wymienić, a dzięki którym impreza ta mogła dojść do skutku, z całego serca pragnę bardzo serdecznie podziękować.

*Prezes Stowarzyszenia „Podaruj Dzieciom Marzenia”
Krzysztof Tadeusz Walendzik*

A oto krótka relacja napisana przez uczestniczki wycieczki

W ostatnim tygodniu dane nam było zwiedzić Francję, a właściwie jej stolicę - Paryż. Codziennie spacerowaliśmy po Paryżu, wjechaliśmy na Wieżę Eiffla, zwiedziliśmy katedrę Notre Dame, Luwr. Mogliśmy również zobaczyć piękne dzielnice tego miasta. Zwiedziliśmy cmentarz, na którym spoczywa najbardziej znany na świecie polski kompozytor i pianista Fryderyk Chopin. Byliśmy w Bibliotece Polskiej, gdzie znajduje się muzeum Adama Mickiewicza, odwiedziliśmy również

Miesięcznica pamięci i modlitwy

Maria J. Dźwigata

10 września, jak co miesiąc - od siedmiu lat, zebrałiśmy się w kościele polskim Wniebowzięcia NMP w Paryżu, by modlić się za spokoj duszy p. prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego i dziewięćdziesięciu pięciu pozostałych ofiar katastrofy smoleńskiej z 10 kwietnia 2010 r. i prosić, za wstawiennictwem Matki Bożej Królowej Polski, o Boże błogosławieństwo dla naszej Ojczyzny.

Tym razem „nasza” Eucharystia przypadła w niedzielę i była odprowadzana o godz. 11., uczestniczyło w niej zatem wyjątkowo wielu wiernych.

Mimo, iż od tragicznej katastrofy lotniczej pod Smoleńskiem upłynęło już 89 miesięcy, w dalszym ciągu nie została ona wciąż wyjaśniona, zwielokrotniając nasz ból po stracie tak wielu polskich patriotów.

W sierpniu - podczas obchodów 88- miesięcznicy, w Warszawie prezes Prawa i Sprawiedliwości Jarosław Kaczyński - brat tragicznie zmarłego śp. prezydenta RP, dzielił się z zebranymi nadzieją, że już w niedługim czasie poznamy prawdę o tym jak doszło do tej narodowej tragedii, jakie towarzyszyły później w jej wyjaśnianiu zaniedbania, a w ósmą rocznicę katastrofy zakończą się też dotychczas organizowane marsze poświęcane tej intencji. Czekamy na tę chwilę, niestrudzenie modląc się za ofiary katastrofy, i w intencji Ojczyzny, tym samym domagając się od obecnie rządzących Polską wyjaśnienia tej tragedii narodowej i rozliczenia winnych.

W naszych modlitwach nie możemy zapominać jednocześnie właśnie o naszej Ojczyźnie, o jej dniu dzisiejszym i przyszłości, o prezydencie RP Andrzeju Dudzie i rządzie polskim premier Beaty Szydło, o tych którzy bronią interesów Narodu i naszego państwa.

Niedzielnej Sumie w kościele polskim o godz. 11. przewodni-

czył proboszcz parafii Wniebowzięcia NMP ks. Paweł Witkowski w asyście tutejszych księży wikariuszy - Bogdana Łosia i Marcina Mazura. Natomiast, jak co miesiąc, u stóp ołtarza ustawione zostało „upamiętnienie” wszystkich ofiar spod Smoleńska w formie ich fotografii.

W Eucharystii podczas Mszy „smoleńskich” - za Ojczyznę, uczestniczyły także poczty sztandarowe: Stowarzyszenia Obrońców Krzyża, Stowarzyszenia Polskich Kombatantów - Koto Paryż, Solidarności i paryskiego Stowarzyszenia Muzeum Wojska Polskiego.

Muzeum Figur Woskowych, w którym mieliśmy możliwość zrobić sobie zdjęcie z woskowymi, ale bardzo realistycznymi gwiazdami, i mogliśmy zobaczyć sceny z historii Francji. Zwiedziliśmy bazylikę Sacré Coeur i byliśmy zaproszeni do polskiej restauracji Mazurka na przepyszną kolację.

Ten tydzień był bardzo męczącym, ale zarazem ciekawym doświadczeniem.

Pani Danusia Pareńska, nasz przewodnik, bardzo ciekawie opowiadała nam o Francji i Paryżu. Chętnie zadawaliśmy nurtujące nas pytania. Odwiedziliśmy również francuski dom dziecka (Foyer éducatif Jenner), gdzie byliśmy przyjęci przez dyrekcję, wychowawców i wychowanków. Zostaliśmy też zaproszeni do paryskiej Ambasady RP. W obu miejscach bardzo miło spędziliśmy czas, mogliśmy również dowiedzieć się o tych instytucjach. Pan Ambasador wprowadził nas w tajniki pracy w dyplomacji, a po spotkaniu mogliśmy usłyszeć krótki koncert młodych artystów. Zagrał dla nas bardzo młody, ale już wielokrotnie nagradzany pianista Dimitri Malignan, trzy pieśni zaśpiewał solista katedry Notre Dame baryton Mateusz Walendzik, a na zakończenie walca Chopina zagrała siostra Mateusza - Paula.

Ostatni dzień we Francji spędziliśmy w Disneylandzie, gdzie czekało na nas wiele ekscytujących atrakcji. W naszej pamięci pozostanie na pewno rejs statkiem po Sekwanie, wjazd na wieżę

Eiffel i zwiedzanie Luwru. Uważamy, że to był super wyjazd. Nie spodziewaliśmy się, że to będzie tak emocjonujące przeżycie. Jesteśmy bardzo wdzięczni stowarzyszeniu „Podaruj dzieciom marzenia”, całej Polonii paryskiej i wszystkim, którzy przyczynili się do zorganizowania naszego pobytu w Paryżu. Wszystkie przeżycia i wrażenia z tej podróży zostaną z nami do końca życia. □

Wiktoria Biegun, Wiktoria Kalisz, Magdalena Goc
(fot. J. Halczewski)

Eucharystię 10 września o godz. 11., jak wszystkie pozostałe Msze św. tej niedzieli, kończyć Akt Oddania Rodziny Niepokalanemu Sercu Maryji:

„Niepokalana, Wszechpośredniczko Łask, nieba i ziemi, Królowo, Ucieczko grzesznych i Matko nasza najmiłociwsza, klękam przed Bogiem i Tobą, Maryjo, w obecności Aniołów i Świętych, aby oddać siebie i moją rodzinę Twojemu Niepokalanemu Sercu. Najświętsza Maryjo Panno, oddaję Tobie całe nasze życie: plany, zamiary, pragnienia, czyny, cierpienia, dobra duchowe i doczesne, duszę i ciało, wolę i wolność, przeszłość, terażniejszość i przyszłość, godzinę śmierci i całą wieczność, a nadto moich bliskich i dzieci nienarodzone. Pod panowanie Twojego Niepokalanego Serca oddaję wszystko, co jeszcze nie należy do Ciebie. Tobie zawieram także to, co w naszym życiu rodzinnym jest trudne i bolesne, zwłaszcza rany zadane przez grzech i szatana, prosząc o ich uleczenie. Uwolnij i zachowaj wszystkich od zniewoleń demonicnych oraz ulecz wszelkie konsekwencje grzechów. O Maryjo, przez Twoje Niepokalane Serce uczyni każdą chwilę naszego życia czystym aktem miłości do Chrystusa.

Pragniemy pracować, modlić się i cierpieć, walczyć i umierać dla rozszerzenia Królestwa Najświętszego Serca Jezusowego. Wzbudź w nas wstręt do grzechu oraz uczyni nasze serca czystymi, mężnymi i pokornymi. Dopomóż, abyśmy stali się wiernymi uczniami i naśladowcami Jezusa. Rozwijaj w naszej rodzinie życie w łasce uświęca-

jącej i wierność sakramentom. Wychowuj w Twojej szkole miłości, abyśmy osiągnęli świętość. Spraw, by nasza rodzina całkowicie należała do Ciebie i wszystko czyniła z Tobą, przez Ciebie i dla Ciebie. Z Tobą, Maryjo, pragniemy kochać Boga, Kościół, Ojczyznę i im wiernie służyć. Niech przez Twoje Niepokalane Serce, Maryjo, w naszej rodzinie wzrasta Królestwo Najświętszego Serca Jezusowego. Amen.” □

fot. S. Aloszko

Związek Bractw Różańcowych we Francji serdecznie zaprasza we wtorek 10 października 2017 do Méricourt (Pas-de-Calais) na uroczysty Dzień Skupienia

Porządek dnia:

- godz. 10.30 - Msza święta oraz Nabożeństwo Różańcowe,
- przerwa obiadowa (cena posiłku - 20 €).

Zapisy u prezesek poszczególnych Kół Różańcowych.

Serdecznie Zapraszamy!

Cześć Maryi! Sekretarki Związku: St. Napora, i L. Jabłoński

- 3/06 Je suis a la recherche d'un Polonais nommé CHLEBICKI JAN, né le 16/10/1900 a Ryczów (Pologne) et il est décédé le 15 décembre 1962 quelque part en France.
londnersimon@yahoo.fr; tel. 01 39 72 41 21 (répondeur).

**AL-ANON
ALATEEN**

Grupy rodzinne Al-Anon
Nadzieja dla krewnych i przyjaciół alkoholików

Al-Anon jest wspólnotą kobiet i mężczyzn, na życie których wpływa picie alkoholu członka rodziny lub bliskiej osoby. Krewni oraz przyjaciele mogą wiele uczynić, aby pomóc zarówno sobie jak i osobie mającej problem z alkoholem.

Spotkania odbywają się w każdy wtorek o godzinie 20
(w salce obok kościoła polskiego NMP w Paryżu – metro: Concorde)

Grupa Alateen spotyka się w drugi i ostatni wtorek każdego miesiąca o **godz. 20**

Anonimowość jest podstawową zasadą Al-Anon. Czekamy na Ciebie!

T. 06 67 30 89 95; 06 28 74 23 63

OFIARY NA TYDZIEŃ MIŁOSIĘDZIA

Harnes –	590€
Billy-Montigny –	410€
Bractwo Żywego Różańca – Harnes –	50€
Bractwo Żywego Różańca – Billy-Montigny –	40€
Towarzystwo „Tradycja i Przyszłość – Harnes –	100€
Towarzystwo „Kóło Polek” – Harnes –	75€
Towarzystwo „Opieka Rodzicielska” – Harnes –	50€
Towarzystwo „Mężów Katolickich” – Harnes –	30€
Ks. Daniel Żyliński – Harnes –	1.345€
Andrzejewski Therese – Noyelles Sous Lens –	20€
Codlewski Jean Paul – Algrange –	50€
Psota Jean – Ussel –	30€
Leszczyński Irinus – Sanvignes Les Mines –	50€
Dyczko Daniela – St. Marie Aux Chenes –	25€
Vachon Yvon – St. Herblain –	50€

Dalsze ofiary prosimy przysyłać na adres: Mission Catholique Polonaise,
263 bis, rue Saint-Honoré, 75001 Paris, wpłacając na: CCP 1268-75 N PARIS

Ofiarodawcom składamy serdeczne „Bóg zapłać”

**DENTYSTKA POLSKA
DLA DZIECI i DOROSŁYCH
Dr Mariola Tuliszkiewicz**

01 42 33 30 58; 06 43 98 83 66

45, rue du Caire – 75002 Paris

Akceptując CMU AME

Rozliczenia księgowo. 06 62 90 02 39

Jeśli uważasz, że masz problem z alkoholem,
alkohol kieruje Twoim życiem

Przyjdź na spotkanie Anonimowych Alkoholików

Anonimowi Alkoholicy są wspólnotą mężczyzn i kobiet, na życie których wpływa picie alkoholu. Anonimowi Alkoholicy dzielą się nawzajem doświadczeniem, siłą i nadzieją, aby wspólnie rozwiązać swój problem – **alkohol**.

**Spotkania AA odbywają się w każdy wtorek
w godzinach od 19³⁰ do 21³⁰**

przy kościele św. Genowefy (18, rue Claude Lorrain, 75016 Paris – metro Exalmans)

Anonimowość jest podstawową zasadą Anonimowych Alkoholików

Masz problem z pićem?

Może Anonimowi Alkoholicy pomogą!

Wykaz mityngów AA w Paryżu:

Niedziele godz. 17.00:

3, rue Rampal (kod: 9172), 75019 Paris, M° Belleville/;

Wtorki godz. 19.30:

18, rue Claude Lorrain; 75016 Paris, M° Exelmans/;

Środy godz. 19.30:

20, rue Legendre (2 piętro), 75017 Paris, M° Villiers/;

Czwartki godz. 19.30:

11, Ville St-Jacques (kod: 0911),

75014 Paris, M° Saint-Jacques.

**GŁOS
KATOLICKI
VOIX CATHOLIQUE**

UWAGA! Drobne ogłoszenia w G.K.: 1 €/słowo; przy powtórzeniach – od trzeciego razu – 0,7 €/słowo; ogłoszenia ekspresowe – we Wkładce G.K.: 6 € („szukam pracy” – 4 €); przy powtórzeniach – 50% ceny; – „ustugi” – do 10 słów: – 8 € (powtórzenia 5 €), do 20 słów – 12 € (powtórzenia 8 €). Ogłoszenia umieszczamy dodatkowo na stronie internetowej G.K. (www.glos-katolicki.eu) – dopłata wynosi –1 € na tydzień („ustugi” – 2 €)! Reklamy (ceny w zależności od ilości powtórzeń i wielkości) – inf. i cennik w redakcji GK – 263 bis, rue Saint Honoré, 75001 Paris – II piętro: w godz. 9-12h30 i 15-18, od poniedziałku do piątku; tel. 01 55 35 32 28(31); 01 42 96 23 29; fax 01 55 35 32 29; e-mail: vkat@club-internet.fr

Niedroga francusko-polska firma pogrzebowa

POMPES FUNEBRES POLONIA ASSISTANCE INTERNATIONALE
przewożenie ciała do Polski • pogrzeby na terenie całej Francji 24/24
Koszty trumny (lub urny) i transport do Polski od 2200 € TTC

Tel. **02 31 85 23 66** – mówimy po polsku
(tłumaczenie i załatwianie formalności w urzędach)
Tel. **02 31 78 25 93** – mówimy po francusku
Fax **02 31 34 98 93** | e-mail: josefa.bazincourt@gmx.fr

Centrum Stomatologiczne Dentylis Boulogne

DENTYLIS
www.dentylis.fr

76 av. Edouard Vaillant
92100 Boulogne Billancourt
Linia metra nr 9,
stacja: Marcel Sembat
(wyjście: rue Rieux)

Akceptujemy **CMU, AME**
Stawki wg cennika **Sécurité Sociale**,
Stosujemy zasadę **Tiers payant**
(karta vitale).

01.41.13.45.05
boulogne@dentylis.fr

Współpracujemy z większością **mutuelles**.
Konsultacje: od Pn - do Pt, 9.00 - 19.30

Mówimy po polsku

POLSKA FRANCJA

**PRZEWÓZ OSÓB I
PACZEK
TRANSPORT
SAMOCHODÓW
PRZEPROWADZKI
TRANSPORT I
SPRZEDAŻ
OKIEN DRZWI ROLET
SPRZEDAŻ ARTYKULÓW
SPOŻYWCZYCH
ATRAKCYJNE CENY**

**Bujak
&
Olechowski**

POLSKA
REJON PODKARPACIA
+48 669 969 069
+48 669 562 602

WYJAZDY Z POLSKI W KAŻDY
PIĄTEK

FRANCJA
PARYŻ I OKOLICE
07 53 16 80 90

WYJAZDY Z PARYŻA KAŻDA
NIEDZIELA

**DÉMÉNAGEMENT - TRANSPORT - AUTOLAWETA
PRZEPROWADZKI, - WYWÓZ GRUZU**
Tel. 06 30 40 49 49

Wszelaka pomoc prawna w administracji francuskiej.
Edyta - T. 06 22 72 26 68;
e-mail: edyta-anne@hotmail.fr

MASZ PROBLEM Z HAZARDEM?

Może anonimowi hazardziści pomogą?
Każdy mityng AH otwarty.
W każdy poniedziałek o godz. 19

Salka przy kościele Św. Genowefy w Paryżu
(18, rue Claude Lorrain, metro Exelmans)

– TŁUMACZENIA –

Stanisław Bocianowski – dr Prawa
**– Tłumacz Przysięgły przy Sądzie Apelacyjnym
w Wersalu i Sądzie Kasacyjnym w Paryżu.**

105 bis, Bd de Grenelle, 75015 Paryż
Tel/fax : 01 43 06 00 70, 06 17 98 60 20, e-mail: bocianowski@sfr.fr

Bilety autokarowe i samolotowe

Janosik SINDBAD

Paryż: 252, rue Rivoli - 2, rue Mondovi
tel. 01 44 69 30 80, 01 40 20 00 80.

Wyjazdy 7 razy w tygodniu.

Z Paryża (12⁴⁵), Reims (14⁴⁵), Metz (17⁰⁰)
do: Polski Południowej i Centralnej;

16⁰⁰ - z Paryża do innych miejscowości, w sumie 145 miast.

Czynne 7 dni w tygodniu - przesyłki i paczki do Polski

TRANSPORT:

- wywóz gruzu, - dowóz materiałów, - przeprowadzki.
Tel. 06 98 58 86 36

Dr Danuta Baranowicz-Schouker

chirurgien- dentiste

33, rue Poissonnière – 75002 Paris, M^o Bonne Nouvelle
tél. 01 42 33 60 31; 06 20 25 08 15

- CMU dzieci i dorośli; (mówimy po polsku)

Luxsus - PRZEWÓZ OSÓB i TOWARÓW DO POLSKI -
OLSZYNA, WROCŁAW, KATOWICE, KRAKÓW, RZESZÓW.

TEL. 06 62 75 50 06; 01 42 38 63 20; (00 48 12) 284 12 50!

PSYCHOLOG-TERAPEUTA: TEL. 01 45 88 58 60

udziela pomocy w przypadku:
problemów życiowych, depresji, ciężkich chorób, żałoby...

Poradnictwo legalne

GŁOS
KATOLICKI
VOIX CATHOLIQUE

Tygodnik polski za granicą
(Hebdomadaire de l'emigration polonaise)

N° 33 (2693): 1.10 2017

Commission paritaire N°: 0520 G 86630;

ISSN: 1279-953X

Cena (Prix au n°): 1,55 €

Wydawca (Editeur): Polska Misja Katolicka we Francji (La Mission Catholique Polonaise en France)

Adres (Adresse): 263 bis, rue Saint-Honoré, 75001 Paris. Tél.: 01 55 35 32 28; 01 55 35 32 31, 01 42 96 23 29.

E-mail: vkcat@club-internet.fr, vkcat@sfr.fr | www.glos-katolicki.eu

CCP 12 777 08 U Paris; CCP 19 180 05 U Paris.

Dyrektor Publikacji (Directeur de la Publication): Ks. Bogdan Brzyś – Recteur MCP.

Redaktor (Rédacteur): Paweł Osikowski; Zespół (Rédaction): ks. Tomasz Sokół.

Druk (Imprimerie): INDICA – 2, rue du 19 mars 1962 – 28630 Le Coudray; tel. 02 37 88 18 81.

Abonnement (Abonement): 1 rok (1 an) – 56,60 €; pół roku (6 mois): 30,30 €.

Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych, zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów i nie odpowiada za treść ogłoszeń.

Numer złożony do druku (soumis à l'impression): 20.9.2017

Inf. o prenumeracie na str. 3

Association Pomost-Passerelle

AIDE AUX POLONAIS VIVANT DANS L'IMMIGRATION

Biuro Socjalne

Stowarzyszenia Pomost-Passerelle prowadzi Biuro socjalne, znajdujące się w pomieszczeniach Parafii Wniebowzięcia NMP w Paryżu, przy Polskiej Misji Katolickiej - 263 bis, rue Saint Honoré.

Biuro czynne jest w czwartki, w godzinach od 9.00 do 13.00.

Jego celem jest pomoc w uregulowaniu sytuacji prawnej, rodzinnej i bytowej oraz reintegracja społeczna zgłaszających się osób. Udzielana pomoc skierowana jest do osób, które znalazły się w ciężkiej sytuacji życiowej na emigracji, głównie bezdomnych oraz uzależnionych. □

TRWAM PROGRAM

2 - 8 października 2017

PONIEDZIAŁEK 2 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Dokument 9²⁵ Słowo Życia 9³⁰ Vatican Magazine 10⁰⁰ Informacje 10¹⁵ Rozmowy niedokończone 11²⁵ Felieton 11³⁵ Dokument 11⁵⁰ Retrospekcja 11⁵⁵ Św. na każdy dzień 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Dokument 13²⁰ Koncert życzeń 14¹⁰ Film 15⁴⁰ Dokument 15⁵⁰ Ma się rozumieć 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Sanktuaria polskie 16³⁰ Reportaż 16⁵⁰ Reportaż 17²⁰ Św. na każdy dzień 17²⁵ Kartka z kalendarza 17³⁰ Spotkanie Rodziny RM 19⁴⁵ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski pkt. widzenia

WTOREK 3 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Polski pkt. widzenia 8³⁵ Słowo Życia 8⁴⁰ Reportaż 9¹⁰ Dokument 9⁵⁰ Dokument 10⁰⁰ Informacje 10¹⁵ Jak my to widzimy 10⁴⁵ Reportaż 11⁰⁵ Mocni w wierze 11³⁵ Felieton 11⁴⁵ Dokument 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Dokument 13⁴⁰ Dokument 14⁰⁰ Film 14⁵⁵ Dokument 15⁵⁰ Ma się rozumieć 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Jestem mamą 16³⁰ Dokument 16⁵⁰ Express Studencki 17⁰⁰ Dokument 17²⁰ Dokument 17³⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18⁰⁵ Informacje 18¹⁵ Rozmowy niedokończone 19²⁵ Św. na każdy dzień 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski pkt. widzenia

ŚRODA 4 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Polski pkt. widzenia 8⁴⁰ Słowo Życia 8⁴⁵ Dla dzieci 9⁰⁰ Dokument 9²⁰ Express Studencki 9²⁵ Sanktuaria polskie 9⁵⁰ Św. na każdy dzień 10⁰⁰ Audyencja Generalna 11⁰⁰ Dokument 11³⁰

Felieton 11⁴⁰ Notacje historyczne 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Dokument 13⁰⁰ Tryptyk Rzymski 13⁵⁰ Reportaż 14⁰⁰ Film 15⁴⁰ Dokument 15⁵⁰ Ma się rozumieć 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Na zdrowie 16³⁰ Z nami bezpiecznie 16⁴⁵ Dokument 17⁰⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18⁰⁵ Informacje 18¹⁵ Rozmowy niedokończone 19²⁵ Św. na każdy dzień 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski pkt. widzenia

CZWARTEK 5 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Polski pkt. widzenia 8⁴⁰ Słowo Życia 8⁴⁵ Dla dzieci 9⁰⁰ Na zdrowie 9²⁵ Św. na każdy dzień 9³⁰ Dokument 10⁰⁰ Informacje 10¹⁵ Rozmowy niedokończone 11²⁵ Felieton 11³⁵ Program edukacyjny 11⁵⁰ Dokument 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Reportaż 13²⁰ Dokument 14⁰⁰ Film 15⁵⁰ Ma się rozumieć 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Program rozrywkowy 16³⁵ Przegląd Źródła 16⁴⁰ Dokument 16⁵⁵ Przegląd Niedzieli 17⁰⁰ Sanktuarium św. Józefa Kalisz 19²⁵ Św. na każdy dzień 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski pkt. widzenia

PIĄTEK 6 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Polski pkt. widzenia 8⁴⁰ Słowo Życia 8⁴⁵ Dla dzieci 9¹⁰ Program rozrywkowy 9³⁵ Św. na każdy dzień 9⁴⁵ Duc in altum 10⁰⁰ Informacje 10¹⁵ Dokument 11⁰⁵ Reportaż 11²⁵ Felieton 11³⁵ Poradnik szczęśliwego małżeństwa 11⁵⁰ Dokument 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Film 13⁵⁵ Słowo Życia 14⁰⁰ Reportaż 14³⁰ Reportaż 15⁰⁰ Koronka

15²⁰ Mocni w wierze 15⁵⁰ Ma się rozumieć 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Siódmy sakrament 16³⁵ Dokument 16⁵⁵ Dla dzieci 17³⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18⁰⁵ Informacje 18¹⁵ Westerplatte Młodych 18⁵⁵ Przegląd Niedzieli 19⁰⁰ Warto zauważyć 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski pkt. widzenia

SOBOTA 7 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Westerplatte Młodych 8⁵⁵ Słowo Życia 9⁰⁰ Dokument 9⁵⁰ Film 10⁰⁰ Informacje 10¹⁵ Felieton 10³⁰ Św. na każdy dzień 10³⁵ Polski pkt. widzenia 11⁰⁰ Dla dzieci 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Warto zauważyć 12⁵⁰ Przyroda i ludzie 13²⁰ Siódmy sakrament 13⁴⁵ Felieton 13⁵⁵ Św. na każdy dzień 14⁰⁰ Film 15⁰⁵ Dokument 15³⁰ Dokument 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Reportaż 17⁰⁰ Z PE 17³⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18⁰⁵ Informacje 18¹⁵ Rozmowy niedokończone 19²⁵ Przegląd Niedzieli 19³⁰ Katecheza 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski pkt. widzenia

NIEDZIELA 8 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Słowo Życia 8⁰⁵ Polski pkt. widzenia 8²⁵ Św. na każdy dzień 8³⁰ Z PE 9⁰⁰ Dokument 9³⁰ Msza Św. 10³⁵ Przegląd Niedzieli 10⁴⁰ Dokument 11²⁵ Reportaż 12⁰⁰ Anioł Pański 12²⁰ Wieś to też Polska 13³⁰ Papież Polak do Rodaków 14¹⁰ Koncert 15¹⁰ Dokument 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Koncert życzeń 17⁰⁰ Dokument 17³⁰ Reportaż 18⁰⁰ Figura MB Fatimskiej Świdnica 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Film. □

TV Trwam: ul. Św. Józefa 23/35; 87-100 Toruń

POLVOD

TYLKO POLSKIE FILMY

Legalnie i bezpłatnie na www.polvod.pl

UBEZPIECZENIA PO POLSKU

Grażyna Lubicz Fernandes

SwissLife

tel. 01 39 64 38 36; 06 73 47 94 20 • fax: 01 34 17 43 51 e-mail: grazyna.fernandes.ag@swisslife.fr

BP 27 - 14, Résidence du Lac – 95880 Enghien Les Bains (północne przedmieście Paryża).

KOMPLETNA OBSŁUGA KLIENTA PO POLSKU

Numer pośrednika ubezpieczeń: 07 007 704, w rejestrze ORIAS – www.orias.fr; Instancja kontroli ACP

TVP
POLONIA

PROGRAM TV

2 - 8 października 2017

PONIEDZIAŁEK 2 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11⁰⁰ Krótka historia – felieton 11¹⁰ Kulturalni PL – magazyn 12⁰⁵ Racja stanu 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ Blondynka – serial 14²⁰ Oczy w oczy 14⁵⁰ Reportaż 15²⁵ Turystyczna Jazda 15³⁵ Powstanie Warszawskie dzień po dniu 15⁴⁵ Wiadomości 15⁵⁵ Komisariat – serial 16²⁵ Ukryte skarby – reportaż 16⁵⁵ Supetkowe ABC – magazyn 17²⁰ Krótka historia – felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Niedziela z 18⁴⁰ Pod Tatrami 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ Nad Niemnem – magazyn 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁴⁵ O mnie się nie martw – serial 21⁴⁵ Polonia 24 22⁰⁵ Rozmowa Polonii 22²⁰ Halo Polonia – magazyn 23¹⁰ Portret żołnierza – dokument 0¹⁵ Ukryte skarby – reportaż 0¹⁵ Komisariat – serial 1¹⁵ Supetkowe ABC – magazyn 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

WTOREK 3 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11⁰⁰ Krótka historia – felieton 11¹⁰ Polonia 24 11³⁰ Rozmowa Polonii 11⁴⁵ Halo Polonia – magazyn 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ Wojenne dziewczyny – serial 14²⁰ Portret żołnierza – dokument 15²⁵ Następna stacja – magazyn 15⁴⁵ Wiadomości 15⁵⁵ Komisariat – serial 16²⁵ Sonda z 16⁵⁵ Margolcia i Miś zapraszają dziś 17¹⁰ Przyjaciele lasu – reportaż 17²⁰ Krótka historia – felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Magazyn 18²⁵ Naszaarmia.pl – magazyn 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ Magazyn z Wysp 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁴⁵ Ojciec Mateusz – serial 21³⁵ Przekaz bezpośredni 21⁴⁵ Polonia 24 22⁰⁵ Rozmowa Polonii 22²⁰ Halo Polonia – magazyn 23¹⁰ Reportaż 23⁴⁰ Ktokolwiek widział ktokolwiek wie – magazyn 0¹⁵ Sonda z 0⁴⁵ Komisariat – serial 1¹⁵ Margolcia i Miś zapraszają dziś 1³⁰ Przyjaciele lasu – reportaż 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

ŚRODA 4 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11⁰⁰ Krótka historia – felieton 11¹⁰ Polonia 24 11³⁰ Rozmowa Polonii 11⁴⁵ Halo Polonia –

magazyn 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ O mnie się nie martw – serial 14²⁰ Polski nie zniszczy nic na świecie – reportaż 15²⁰ Przekaz bezpośredni 15²⁵ Podmucha energii – reportaż 15⁴⁵ Wiadomości 15⁵⁵ Komisariat – serial 16²⁵ Astronarium – magazyn 16⁵⁵ Program muzyczny 17²⁰ Krótka historia – felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Wojenny czasu – reportaż 18²⁵ Studio Wschód 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ Wilnoteka – magazyn 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁴⁵ Głęboka woda – serial 21⁴⁵ Polonia 24 22⁰⁵ Rozmowa Polonii 22²⁰ Halo Polonia – magazyn 23¹⁰ Polski nie zniszczy nic na świecie – reportaż 23⁵⁵ Uczymy rozumieć świat – reportaż 0¹⁵ Studio Wschód 0⁴⁵ Komisariat – serial 1¹⁵ Program muzyczny 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

CZWARTEK 5 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11⁰⁰ Krótka historia – felieton 11¹⁰ Polonia 24 11³⁰ Rozmowa Polonii 11⁴⁵ Halo Polonia – magazyn 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ M jak miłość – serial 14²⁰ Głęboka woda – serial 15¹⁰ Pod Tatrami 15²⁵ Wilnoteka – magazyn 15⁴⁵ Wiadomości 15⁵⁵ Komisariat – serial 16²⁵ Jak to działa – magazyn 16⁵⁵ Załoga Eko – magazyn 17²⁰ Krótka historia – felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Podróże z historią – dokument 18²⁵ Racja stanu 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ Magazyn z Ameryki 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁴⁵ Instykt – serial 21³⁵ Przekaz bezpośredni 21⁴⁵ Polonia 24 22⁰⁵ Rozmowa Polonii 22²⁰ Halo Polonia – magazyn 23⁰⁵ Magazyn śledczy Anity Gargas 23⁴⁰ Warto rozmawiać 0⁴⁵ Komisariat – serial 1¹⁵ Załoga Eko – magazyn 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

PIĄTEK 6 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11⁰⁰ Krótka historia – felieton 11¹⁰ Polonia 24 11³⁰ Rozmowa Polonii 11⁴⁵ Halo Polonia – magazyn 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Na sygnale – serial 13²⁵ M jak miłość – serial 14²⁰ Ratownicy – serial 15¹⁰ Przekaz bezpośredni 15¹⁵ Warto rozmawiać

16²⁰ Wiadomości 16³⁰ Skarby architektury drewnianej UNESCO 16⁴⁵ Baw się słowami – magazyn 16⁵⁵ Domisie 17²⁰ Krótka historia – felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Było nie minęło 18²⁵ Zaolzie 18⁵⁵ Na sygnale – serial 19²⁵ Wolny Ekran – magazyn 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁴⁵ Na dobre i na złe – serial 21⁴⁵ Polonia 24 22⁰⁵ Rozmowa Polonii 22²⁰ Halo Polonia – magazyn 23¹⁵ Program rozrywkowy(2) 0⁵⁰ Magazyn z Ameryki 1¹⁵ Domisie 1⁴⁰ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

SOBOTA 7 PAŹDZIERNIKA

7³⁰ Pytanie na śniadanie 10⁵⁵ Polonia 24 11¹⁵ Rozmowa Polonii 11³⁰ Halo Polonia – magazyn 12²⁰ Ojciec Mateusz – serial 13¹⁵ Na dobre i na złe – serial 14¹⁰ Program rozrywkowy 15⁰⁰ Okrasa łamie przepisy – magazyn 15³⁰ Zakochaj się w Polsce – magazyn 16⁰⁰ Kulturalni PL – magazyn 17⁰⁰ Słownik polsko@polski 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ M jak miłość – serial 18⁵⁰ Program rozrywkowy 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Orędzie na Dzień Papieski 20⁴⁰ Sport 20⁴⁵ Pogoda 20⁵⁰ Wojenne dziewczyny – serial 21⁴⁵ Wielki Test – Polacy Stulecia 23²⁰ Mocny skład – koncert 0¹⁵ Słownik polsko@polski 0⁵⁰ M jak miłość – serial 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

NIEDZIELA 8 PAŹDZIERNIKA

7⁵⁵ Reportaż 8²⁵ Magazyn z Wysp 8⁴⁵ Wolny Ekran – magazyn 9⁰⁵ Ziarno – magazyn 9³⁵ Baw się słowami – magazyn 10⁰⁰ Mszy Św. – Sanktuarium Bożego Miłosierdzia Łagiewniki 11³⁰ Turystyczna Jazda 11⁵⁵ Między ziemią a niebem 12⁰⁰ Anioł Pański 12¹⁵ Między ziemią a niebem 12⁴⁵ Maszyna zmian(2) – serial 13⁵⁰ Gala Nagród TOTUS 2017 Fundacji Dzieło Nowego Tysiąclecia 14⁵⁰ Dom – serial 16³⁰ Rodzinka.pl(2) – serial 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ M jak miłość – serial 18⁵⁰ Oczy w oczy 19²⁵ Baw się słowami – magazyn 19⁴⁰ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁴⁵ Blondynka – serial 21⁴⁰ Drzazgi – film 23³⁰ Idźmy naprzód z nadzieją 0³⁰ M jak miłość – serial 1²⁰ Baw się słowami(2) – magazyn 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości. □

Prawdziwe oblicze Kościuszki

- str. 14